

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

РУЖИЦЬКИЙ ВАДИМ ВІТАЛІЙОВИЧ

Допускається до захисту:
завідувач кафедри політології
та державного управління
д.політ.н., доцент

_____ Чальцева О.М.
« _____ » _____ 20 ____ р.

**ПРОЦЕС БОРОТЬБИ З РАСОВОЮ ДИСКРИМІНАЦІЄЮ В
СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ**

Спеціальність 052 Політологія

Бакалаврська робота

Науковий керівник:

Чальцева О.М., завідувач кафедри
політології та державного управління,
д.політ.н., доцент

Оцінка: _____ / _____ / _____

Голова ЕК: _____

АНОТАЦІЯ

Ружицький В.В. Процес боротьби з расовою дискримінацією в Сполучених Штатах Америки

У роботі досліджена проблема боротьби з проявами расової дискримінації в США. Визначено основні фактори, що впливають на активізацію протестних рухів. Виокремлено основні фази та їх специфіку політичного процесу боротьби з расовою дискримінацією. Сформовано модель процесу боротьби з расовою дискримінацією в США. Окрема увага приділена вивченню структури та рівнів расової дискримінації в американському суспільстві, що допомогло забезпечити змістовну структурування та розуміння даного питання. Здійснено аналіз динаміки основних показників об'єкта, виявлені загальні тенденції розвитку антидискримінаційних рухів в США. Визначено події та процеси, що виступали аттракторами у процесі активізації протестних хвиль.

Ключові слова: расова дискримінація, протестні рухи, рівноправність, темношкіре населення

Ruzhytskyi V.V. The process of combating racial discrimination in the United States of America

The paper provides a comprehensive study of the problem of combating racial discrimination in the United States. The main factors influencing the intensification of protest movements have been identified. The main phases and their specifics of the political process of combating racial discrimination are highlighted. A model of the process of combating racial discrimination in the United States has been formed. Special attention is paid to the study of the structure and levels of racial discrimination in American society, which has helped to provide a better structuring and understanding of this issue. An analysis of the dynamics of the main indicators of the object, identified general trends in the development of anti-discrimination movements in the United States. The events and processes that acted as attractors in the process of intensification of protest waves are identified.

Key words: racial discrimination, protest movements, equality, black population

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Расова дискримінація в США: Теоретичне обґрунтування та історичні передумови	
1.1 Теоретичне обґрунтування проблеми расової дискримінації в США.....	7
1.2 Історичний досвід боротьби населення з расовою дискримінацією в США	16
РОЗДІЛ 2. ПРИКЛАДНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ПРОЦЕСУ БОРОТЬБИ З РАСОВОЮ ДИСКРИМІНАЦІЄЮ В США	
2.1 Передумови й обставини об'єктивного та суб'єктивного характеру, що зумовили загострення проблеми боротьби з расизмом в США	29
2.2 Аналіз динаміки основних показників об'єкта, виявлення загальних тенденцій.....	38
ВИСНОВКИ.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	49
ДОДАТКИ.....	54

ВСТУП

Актуальність - спроби встановлення рівності між усіма громадянами в США, налічує сотні років, протягом двох останніх століть відбувались поступові зміни в законодавстві та ментальності суспільства, ці зміни диктувались більшою мірою не внутрішньою політикою держави чи власного бажання громадян, а ставали реакцією на події в державі та світі. На сьогодні у розвитку держав, особлива увага приділяється правам та свободам громадян, але протягом останніх років в зв'язку з нестабільною економічною та епідеміологічною ситуацією в світі, розвитком глобалізаційних процесів та невдалою політикою американської влади, щодо запровадження мультикультуралізму дедалі більш, чітко прослідковується збільшення кількості міжрасових конфліктів, що негативно впливає на соціально-політичну стабільність держав, тому постає необхідність в забезпеченні стабільності політичної системи та зміцнення підтримки органів державної влади з боку різних расових та національних груп. Сучасні протестні рухи, що відбувались у 2020 р. в США, залишаються не вивченими науковцями з точки зору їх ефективності та прогнозування можливих наслідків, таких подій.

Стан наукової розробленості проблеми: вивченням проблеми расової дискримінації займаються такі вітчизняні та зарубіжні вчені як: В. Вілсон, В.М. Роджерс, Ч.Бакнор, Дж. А. Пауелл, М. Медушевський, О. Кондратьєва. В своїх роботах автори розглядають історичні прояви та форми расової дискримінації, в нашій роботі розглядається проблема боротьби громадянського суспільства США з проявами расизму. У науковій літературі, дослідники концентрують свою увагу на аналізі окремих аспектах расової проблеми в США, без використання комплексного аналізу, який дав би змогу оцінити повну картину сучасного стану проблеми расової дискримінації в державі. Протести, що відбулися в США спровокували протестні акції в ряді європейських країн, які мають подібні расові проблеми, а саме у Франції, Великій Британії та Бельгії. Тому важливо здійснити комплексний аналіз проблеми з її першоджерела, який би обґрунтовано

пояснював сучасну ситуацію, результати та можливі наслідки процесу боротьби з расизмом.

Мета - виявити специфіку боротьби з расовою дискримінацією в США, та віднайти можливі шляхи вирішення проблеми системного расизму в країні.

Завдання:

- розглянути теоретичні обґрунтування та історичні передумови боротьби за рівноправність населення США;
- виокремити основні фази та їх специфіку політичного процесу боротьби з расовою дискримінацією через розгляд історичної складової;
- довести доцільність використання моделювання до вивчення політичних процесів на прикладі боротьби з расовою дискримінацією в США;
- сформулювати модель процесу боротьби з расовою дискримінацією в США;
- розробити можливі сценарії розвитку зазначеного політичного процесу;

Предмет- процес боротьби з расовою дискримінацією в США в період 1860-2020 рр.

Об'єкт- соціально-політична складова політичної системи США в умовах расового розмаїття суспільства.

Методи дослідження: у роботі були використані, компаративний, історичний та порівняльний методи для порівняння соціально-політичної ситуації та протестних рухів в США в різні проміжки часу, індуктивний метод та івент-аналіз для вивчення причинно-наслідкового зв'язку у процесі боротьби з расовою дискримінацією, метод моделювання для більш глибокого дослідження специфіки та перебігу протестних рухів в державі.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці засад обґрунтованого політичного аналізу процесу боротьби з расовою дискримінацією в США:

- виокремлено основні фази, специфіка та особливості кожного з етапів процесу боротьби з расовою дискримінацією в США;

- сформовано модель боротьби з расовою дискримінацією в США, що включає в себе модель життєвого циклу, модель хвильової динаміки та синергетичну модель;
- розроблений політичний прогноз, подальшого розвитку процесу враховуючи історичний досвід та сучасні соціально-політичні тенденції.

Практичне значення отриманих результатів: результати проведеного дослідження сприятимуть підґрунтям для подальшого вивчення специфіки процесу боротьби з дискримінацією і основою для майбутніх політологічних наукових досліджень у цьому напрямку. Вони можуть бути використані під час розробки методологічних рекомендацій по створенню та впровадженні державних етнополітичних стратегій в багатосегментних суспільствах. Виявлені закономірностей загострення соціальних проблем в державі дозволяє прогнозувати періоди стабільності та ефективність діяльності політичної системи.

Гіпотеза 1: накопичення соціально-політичних протиріч потенційно формують протестне поле активізація якого відбувається у результаті інцидентів на ґрунті расової дискримінації.

Гіпотеза 2: За умови збереження високого рівня міжособистісних та міжгрупових расових конфліктів, політична система залишатиметься нерівноважною, навіть за умови закріплення рівності умов та можливостей для всіх рас в конституції США.

Структура роботи складається зі вступу, двох тематичних розділів та висновків. Список джерел та літератури налічує 59 найменувань.

РОЗДІЛ 1. РАСОВА ДИСКРИМІНАЦІЯ В США: ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ

1.1 Теоретичне обґрунтування проблеми расової дискримінації в США

Расова дискримінація є одним із найбільш поширених видів диференціації людей, що належать до певних етносів чи груп населення. Расова дискримінація або расизм - це переконання, що базуються на уявленнях про фізичні, біологічні, розумові та ментальні відмінності між етносами та расами, з яких виходять теорії та концепції переваги однієї раси над іншою. Ці погляди можуть мати форму соціальних дій, практик чи переконань або ж діяти на рівні політичних систем в якій різні раси класифікуються як такі, що за своєю суттю перевершують або поступаються одна одній, на основі спільних спадкових рис, здібностей або якостей. Концепція расизму, є відносно сучасною оскільки, виникла в європейську епоху імперіалізму, подальшого зростання капіталізму, і займала особливе місце під час активного етапу атлантичної торгівлі рабами, та його головною рушійною силою. В США ідеологічного забарвлення диференціація людей за кольором шкіри, набула у 19 столітті. На початку свого розвитку, як теорії расизм виступав в опозиції до представників аболіціоністського руху, що боролися з рабством та работоргівлею на півдні держави. Теоретичне обґрунтування расизму, було покликане для доведення гуманності та об'єктивності рабовласництва, оскільки расизм, як теорія ґрунтувався на природній перевазі однієї раси над іншою.

В цей період американські дослідники намагаються, науково довести переваги білої раси над темношкірими, звертаючись до фізіології, біології та антропології. Так Ч. Уайт у своїй роботі «Облік регулярної градації людини, різних тварин та рослин», намагається довести переваги європейців над африканцями, а згодом його працю доповнив американський лікар Дж. Сміт, що поширив расистську теорію на корінне населення північної Америки [1]. Подальше наукове обґрунтування біологічної переваги білої раси отримає у працях: С.Дж. Мортон «Американські черепи», де автор доводив погляд на

чорношкіре населення, як на расу нижчого різновиду людства через фізіологічні відмінності у побудові тіла та апелює до стародавньої історії світу, говорячи про те, що темношкірі люди протягом всього періоду свого існування займали низьке соціальне положення та не виділялись видатними розумовими здібностями [45]. В подальшому ідеологія расизму отримує розвиток у інших теоріях та концепціях. Дж. Келхун розглядав рабство як необхідну складову миру та процвітання Півдня. В. Сімс у праці «Мораль рабства» надав історичне обґрунтування розділення людей на вільних та рабів. Дж.Фіцх'ю видав книгу «Соціологія Півдня чи Крах вільного суспільства», у який доводив нездатність чорного населення до свободи та його неповноцінність. Аргументуючи це тим, що речовина, яка визначає колір шкіри, міститься також в мозку темношкірих, нервовій системі, м'язовій тканині. Вона визначає всю майбутню поведінку чорношкірих [11].

Расові концепції, теорії рабства та расизму у США отримували підтримку на загально державному рівні та певною мірою були реалізовані, так у 19 на початку 20 століть у багатьох переважно південних штатах діяли так звані «чорні кодекси», які на нормативному рівні встановлювали вищість білого населення та відсутність прав темношкірого населення. Після створення ООН у 1945 році, проблема расизму у світі вийшла на перший план, тому у статуті організації були чітко прописані рівність прав та доступу до основних свобод, ці статті повинні були виконувати всі країни учасниці. Але в США, які були одними з країн засновниць та активними учасниками ООН, ще понад 20 років існувала внутрішньо державна сегрегація за расовою ознакою.

Так у тому, ж 1945 році свою книгу-дослідження під назвою «Американська дилема» видав шведський науковець Г. Мирдал, вчений висував думку про те, що існує порочне коло, коли білі принижували чорношкірих, з одного боку, в американському суспільстві закріплена ідея того, що люди створені рівними та мають недоторкані права, з іншого боку, до чорношкірих, як до достатньо великої частини населення, ставились як до неповноцінної раси, їм відмовляли у численних громадянських та політичних правах, обмежували у економічних та

соціальних правах. Виходом із цього кола, стверджував він, було або вилікувати білих від упереджень, або покращити соціально-політичне становище серед чорношкірих, що потім спростувало б упереджені уявлення білих, автор називає це «принципом акумуляції».

Г. Мирдал, здійснюючи своє дослідження за декілька років до початку «Руху за громадянські права» 1950 -1960 років, стверджував, що північні білі люди, як правило, не знають про ситуацію, з якою стикаються афроамериканці і зазначив, що «отримання публічності расової проблеми має найвище стратегічне значення для темношкірих». Це, з огляду на ключову роль ЗМІ в громадських протестах 1950- 1960 років, виявилось дуже передбачливим [8].

Визнаючи існування проблеми расової дискримінації в США, влада країни починаючи з середини 20 століття активно намагалась проводити системну етнічну політику, у другій половині 20 століття американськими дослідниками були запропоновані теоретико-методологічні принципи політики мультикультуралізму, які стали базовими для розробки нормативних документів у галузі етнонаціональної взаємодії етнічних груп в багатокультурному суспільстві. Відповідно до теорії мультикультуралізму, державні інститути не тільки визнають спільне існування різних етнічних груп, із певними культурними відмінностями чи ціннісними особливостями від титульного етносу, але й надає їм всебічну допомогу у інтеграції. Головною ідеєю етно-політичної програми стало толерантне та рівне ставлення держави до різних расових та етнічних груп, які мешкають на її території.

В межах ідеї впровадження мультикультуралізму, яка пізніше утвердилась, як державна доктрина, було впроваджено низку програм, що сприяли вирішенню складнощів та проблем у етнонаціональному розвитку держави та попереджали виникнення можливих інцидентів на ґрунті расового походження. Так у 1972 році був прийнятий «закон щодо вивчення етнічної спадщини населення Сполучених Штатів Америки», який створював умови для відкриття наукових центрів із вивчення історії та культури різних етнічних груп, спрощував та надавав пільги для призначення представників расових і етнічних меншостей на

високі державні посади [34]. Однак одним з основних недоліків політики мультикультуралізму в США є той факт, що незважаючи на підтримку рівності і засудження дискримінації існує велика кількість міжетнічних конфліктів. Загалом політику впровадження мультикультуралізму в США, можна назвати невдалою, підтверджує цю думку і американський політолог А.Лейпхарт, який в своєму дослідженні «Демократія в багатоскладових суспільствах» здійснив компаративний аналіз низки країн та класифікував їх згідно власної типології розробленої у 1968 році, в якій виділяв чотири типи демократій.

Таблиця 1.1

Поведінка еліт	Структура суспільства	
	Гомогенна	Фрагментована
Консенсусна	Деполітизована демократія	Консолідована демократія
Конкурентна	Доцентрова демократія	Відцентрова демократія

Перший це деполітизований тип демократії описується А. Лейпхартом, як «лібералізм зацікавлених груп», який характеризується високим рівнем залученості участі всіх зацікавлених груп в ухваленні рішень. Другий тип демократії, відцентровий, що відзначається високою нестабільністю та конфліктністю політичних еліт. Третій тип це консолідована демократія, яка зазвичай виникає в умовах етнічного, релігійного, мовного різноманіття та характеризується наявністю потенційних конфліктів. Однак ці конфлікти ефективно врегульовуються через особливу систему представництва та узгодження інтересів, в якій меншини наділяються правом вето. Четвертий тип це доцентрова демократія до якої більшість вчених і відносять США, цей тип ґрунтується на принципі «уряд проти опозиції», однак гострої конкурентної боротьби між опозицією і урядом немає, оскільки еліти докладають максимум зусиль для досягнення консенсусу. Однак А. Лейпхарт аналізуючи в своєму

дослідженні американську політичну систему, робить висновок про те, що віднісши США до моделі демократії доцентрового типу дослідники не враховують те, що американська політична система відхиляється від обох складових доцентрового типу демократії, оскільки американська політична культура є значною мірою роздробленою та багатоскладовою, зокрема через те, що на півдні протягом двох останніх століть була сформована особлива регіональна субкультура [5].

Існує ще одна причина, що дозволяє відносити США швидше до фрагментованого, аніж до гомогенного суспільства, оскільки в державі існує диференціація не лише на південні та північні штати з власною культурою та цінностями, а й на білий та кольоровий сегменти. Так А.Тінкер підтримує таку позицію, та вважає афроамериканців неасимільованою меншістю в складі багатоскладовому суспільстві, а також висуває твердження про те, що в короткостроковій перспективі американське суспільство не стане гомогенним [56].

Спроби дослідити особливості структури американського суспільства та провал етнічної політики держави, здійснив Г. Гарфінкель, американський соціолог розробив новий напрямок в соціології, що отримав назву етнометодологія та базувався на дослідженні життєвих повсякденних ситуацій і передбачає високий рівень входження дослідника в них, використання ним «здорового глузду» в якості ресурсу для інтерпретації.

З перших кроків етнометодологія протиставляє себе соціології Е. Дюркгейма, для якого «об'єктивна реальність соціальних фактів була базовим соціологічним принципом» і структурному функціоналізму Т. Парсонса, в якому актор соціальної взаємодії завжди виконує норми, а також очікування інших. Г. Гарфінкель досліджує повсякденну діяльність індивідів, в якій ті, покладаючись на здоровий глузд, здійснюють практичні дії і виробляють власне розуміння соціальної структури. Вихідним і основним постулатом етнометодології є твердження про те, що соціальна реальність отримує чіткі обриси виключно в результаті інтерпретацій і практичних дій індивідів, виконаних в конкретній

ситуації. Таким чином, цю реальність не обумовлює будь-яка структура, що лежить в основі або нав'язана ззовні [31].

У етнометодології широко використовується методика «аналізу розмови», розроблена Г. Гарфінкелем і Х.Саксом, згідно якої кожна розмова між індивідами та їх взаємодія може носити різний сенс та індексацію для кожного окремого члена суспільства. Індексація означає, що сенс будь-якого явища або соціальної взаємодії впливає з його контексту, він є «індексованим» в конкретній ситуації. По суті, будь-які інтерпретації або пояснення членів суспільства в їх повсякденному житті завжди здійснюються з посиланням на конкретні обставини або ситуації. Так проводячи експерименти в вищих навчальних закладах серед студентів, а саме відтворюючи один і той самий діалог для студентів, на прохання прокоментувати та інтерпретувати текст він отримував кардинально різні результати від студентів залежно від їх расового, етнічного та соціального походження.

Таким чином вчений зробив висновок про те, що соціальна структура впливає на свідомість індивіда через «фонові очікування», під якими маються на увазі соціально схвалювані установки на ті чи інші дії. Фонові очікування являють собою своєрідну соціально-культурну квінтесенцію соціальних взаємодій. Вони «видимі, але не помітні», не усвідомлюються учасниками інтеракції, та іншими членами суспільства. Фонові очікування активно аналізуються та сприймаються: індивіди надають їм особистісний, практично раціональний сенс, переробляють чи деформують. Іншими словами, фонові очікування задають індивідам напрямок соціальної взаємодії, характер комунікації, залишаючи при цьому можливість для власної творчої активності. Тим самим рядовий індивід, не усвідомлюючи того, в своїй повсякденній діяльності стає суб'єктом соціальної взаємодії і творцем соціальної реальності. Зрозуміло, люди в своїх соціальних діях завжди культурно обмежені конкретними «фоновими очікуваннями», що в підсумку позначається і на характері їх соціальних дій, і самої соціальної реальності. Соціальне життя представляється впорядкованої в певному виді тільки тому, що члени товариства

активно зайняті наданням сенсу всьому тому, що відбувається в процесі інтеракцій. Вчений вважає природним, що в кожній культурі чи групі «фонові очікування», будуть відрізнятися оскільки залежать від структури та особливостей соціального життя конкретного суспільства [2].

Розуміючи проблему фрагментованості сучасного американського суспільства, влада держави намагається розробити та втілити різні шляхи інтеграції та консолідації суспільства. Так з 2016 року для усунення расової несправедливості, був розроблений план дій, щодо інституційних та структурних змін на рівні окружних та муніципальних органів влади. В основу змін покладено теорію цільового універсалізму розробленого Дж. А. Пауеллом, як вважає вчений органи місцевого самоврядування можуть вважати себе справедливими та ефективними, але люди з не білим кольором шкіри та не домінуючі групи продовжують жити гірше, ніж відносно привілейовані групи в багатьох сферах: житло, зайнятість, освіта, правосуддя та охорона здоров'я. Сучасні расові диспропорції настільки ж погані - а в деяких випадках і гірші - ніж до ери прийняття громадянських прав. З тих пір більшість урядів не досягли значних успіхів у покращенні результатів соціального забезпечення працівників та мешканців кольорових районів, навіть багаторічними зусиллями. Місцеве самоврядування - і державний сектор в цілому - повинні відповідати за суспільне благо, оскільки нинішні рівні расової та іншої несправедливості є руйнівними та загрожують ліберально-демократичним процесам [12].

В рамках цільового універсалізму критикуються проваджені раніше державою універсальна та цілеспрямована політика, що в багатьох випадках лише поглибили соціальні проблеми в суспільстві. Цільовий універсалізм - це альтернативна політична платформа для розробки та реалізації політики, яка допомагає досягти найважливіших цілей політики та наблизити суспільство до взаємних колективних прагнень. Цільовий універсалізм іноді не повністю розуміють як платформу, оскільки вона використовує попередній досвід влади використовує частини цільової та універсальної стратегій - уникаючи проблем та підтримуючи переваги кожної з них, тому дехто вважає, що це так само

залишається універсальною політикою з боку держави. Але цільовий універсалізм категорично різниться як за концепцією, так і за виконанням.

По-перше, цілеспрямований універсалізм орієнтований на результат, а процеси спрямовані на досягнення явної взаємовигідної для суспільства, універсальній меті. Багато політичних зусиль розроблені як цілеспрямована або універсальна стратегія, але мета не є явною частиною публічної дискусії чи способом її обговорення в публічній сфері - не намагаються послідовно і послідовно сформулювати стратегію має намір здійснити. Наприклад, в контексті охорони здоров'я переважним акцентом політиків при просуванні «Закону про доступну допомогу», була відсутність страхового покриття для десятків мільйонів американців. Розширення медичного страхування на мільйони американців ще не наблизило державу до досягнення мети універсалізації доступу до медичної допомоги. Розширення страхування є важливою, але неповною стратегією для досягнення мети.

По-друге, цілеспрямований універсалізм відкидає єдину або навіть обмежену кількість цільових стратегій реалізації для досягнення універсальної мети. Дуже часто політики розробляють універсальний засіб для досягнення цілей політики, не розуміючи, що різні громади та населення мають різні потреби. Цільовий універсалізм намагається розробити низку стратегій реалізації. Стратегії впровадження розробляються з урахуванням як структур, що перешкоджають різним групам та об'єднанням, так і структур, що сприяють досягненню бажаних результатів для різних груп населення. Стратегії цілеспрямовані, але мета завжди універсальна [40].

Цілеспрямований універсалізм може подолати бар'єри між соціальними та етнічними групами шляхом здійснення структурних змін, що усувають бар'єр, та надають план короткострокових виправлень і структурної підтримки для груп та об'єднань, які обмежені цими бар'єрами. Спільна мета прищеплює почуття спільного прагнення та підсилює колективні зобов'язання. Вона протидіє силам, які поділяють групи з середини та ззовні. Це є критичним як на стратегічному, так і на концептуальному рівні. Стратегічним є те, що спільна мета, яка

представляє інтерес для всіх груп, може розповсюджувати потенційні дискурсивні атаки, виділяючи конкретні групи та послаблюючи ширшу політику. Це також концептуально необхідно, враховуючи вади як цільового, так і універсалістського підходів.

Акцент на спільному прагненні підвищує очікування всіх груп і не ставить мету на основі того, що вже мають більш привілейовані групи. Наприклад, багато програм спрямованих на зміни в освіті зосереджуються на розриві в показниках - розбіжності - між білими студентами та їхніми колегами. Однак спільна мета перевищила б поточну успішність білих студентів, а не використовувала б білу ефективність як базову лінію. Ця мета може встановити новий стандарт успішності, який усі студенти ще не мали б.

Насправді це одна з найважливіших рис цілеспрямованого універсалізму. Хоча розрив між групами є важливим, він має обмежене розуміння чи цінність. Відносна рівність між групами має значення, але є неповною. Можна було б зменшити розрив між групами, замість досягнення універсальної мети можна було б зблизити всі групи до найнижчого загального стану найбільш маргіналізованої групи, і диспропорція між групами зникне. У рамках цілеспрямованого універсалізму міжгрупові диспропорції повинні використовуватися лише як діагностичний інструмент для оцінки відносної ефективності, а не як орієнтація на політику.

Таким чином цілеспрямований універсалізм відкидає загальну універсальну стратегію, яка, ймовірно, байдужа до реальності того, що різні групи розташовані по-різному щодо інститутів та ресурсів суспільства. Він також відкидає претензію на офіційну рівність, яка стосувалася б усіх людей однаково як спосіб ігнорування різниці - нагадаємо, що універсальні стратегії можуть не досягти загальних цілей. Він охоплює різницю та відключає будь-які спроби узаконити несправедливий статус-кво, ставлячись до всіх однаково, з однаковими рішеннями та однаковою увагою. Маючи єдину універсальну мету, цільові платформи універсалізму вимагають різноманітних стратегій для просування всіх людей до неї

1.2 Історичний досвід боротьби населення з расовою дискримінацією в США

Расизм у Сполучених Штатах, є однією з найскладніших тем для американського суспільства, дискримінація за расовою приналежністю проти різних етнічних груп або груп меншин існує в США з часів колоніальної ери. Зокрема, афроамериканці стикалися з обмеженнями своїх політичних, соціальних та економічних свобод протягом більшої частини історії США. Корінні американці зазнали геноциду, примусового переміщення та різанини, і вони продовжують стикатися з дискримінацією. Не протестантські іммігранти з Європи, в зокрема, євреї, ірландці, поляки і італійці, часто піддаються ксенофобії та іншим формам дискримінації. Крім того, східні, південні та південно-східні азіати, а також тихоокеанські острови також зазнають дискримінації. Латиноамериканці постійно зазнавали расизму, незважаючи на те, що багато з них мали європейське походження.

На протязі всієї історії США, білі американці, як правило, користуються легально або соціально санкціонованими привілеями та правами, яких були позбавлені або обмежені інших членів різних етнічних груп або меншин в різний час. Європейські американці, мали переваги в питаннях освіти, імміграції, права голосу, громадянства, придбання землі та кримінального судочинства [51].

Расова дискримінація проявлялась не лише на між особистісному та між груповому рівнях, але й на рівні держави та її інститутів. Так у 1790 р. був прийнятий «Закон про Натуралізацію», який встановлював перші єдині правила для надання громадянства США, та обмежував можливість натуралізації для всіх окрім, вільних білих людей, таким чином, виключаючи з претендентів на громадянство корінних американців, рабів, вільних темношкірих і пізніше азіатів. Громадянство або його відсутність мали особливий вплив на різні юридичні та політичні права, зокрема права виборчого права як на федеральному, так і на рівні штатів, а також право обіймати певні урядові посади,

обов'язки присяжних, військову службу та багато інших видів діяльності, крім доступу до державної допомоги та послуг [53].

Головною проблемою США у 19 столітті було рабство, а пам'ять про ці часи досі приносить багато суперечок в американське суспільство. Забезпечуючи багатство білої еліти, приблизно кожна четверта південна сім'я тримала рабів до громадянської війни, це право було захищене Конституцією США. За даними перепису населення 1860 р. в США, у рабських штатах було близько 385 тисяч рабовласників із білого населення, яке становило приблизно 7 мільйонів. Різкі відмінності між Північчю та Півднем, хоч і були очевидними у 18 столітті, та різко зросли протягом 19 століття. До 1860 р. бавовна була основною південною культурою, що становило більшість загального експорту США. Плантаційна система півдня та її найважливіша складова частина рабства були розроблені в результаті прибутковості бавовни, поряд з іншими основними культурами цукрового очерету, тютюну та рису [44].

Південь відкинув індустріалізацію і натомість розглядав сільське господарство як основний бізнес. Майже всі промислові товари, необхідні для південного суспільства, повинні були імпортуватися або з півночі, або з Європи або інших торгових партнерів. Південь тривалий час залежав від рабської праці, тоді як північні штати залежали від вільної праці, і обидві сторони хотіли зберегти цю комфортну ситуацію в своїх штатах.

За скасування рабства в країні виступала велика кількість громадян переважно з північних розвинутих штатів, серед них були: духовні, політичні та громадські діячі завдяки, яким набув розвитку аболіціоністський рух. Перші лідери цієї кампанії, яка проходила з 1830 по 1870 р.р., застосовували ту саму тактику, яку британські аболіціоністи застосовували для припинення рабства у Великобританії в 1830 р. Хоча розпочався рух із релігійною основою, аболіціонізм став суперечливим політичним питанням, який розділив більшу частину країни, у північних штатах відбувся поступовий зсув у мисленні. Головна думка активістів та великої частини населення змінилася від підтримки поступової емансипації і переселення звільнених темношкірих у Африку, до

іммедіатизму, тобто негайного звільнення всіх рабів та вирішення впливаючих проблем постфакту. Ця зміна в багатьох випадках була раптовою, наслідком того, що люди безпосередньо контактувала з жахами американського рабства, або чули про них від знайомих або інформаційних джерел [17].

У політичну площину, аболіціоністський рух вийшов під час президентських виборів 1860 р. Республіканська партія балотувалася на платформі проти рабства, і під час кампанії багато жителів півдня погрожували сецесією від США, якщо буде обраний А. Лінкольн. Багаті, білі жителі півдня боялися, що адміністрація Лінкольна загрожує рабству, їхній заповітній спадщині та південному суспільству [52, с.5].

6 листопада 1860 р. А. Лінкольн був обраний президентом США- це обурило південні штати. Під час інавгурації А. Лінкольн заявив, що не має наміру припиняти існуюче рабство. Однак жителі півдня вирішили, що відокремлення є кращим вибором, ніж залишатися в Союзі і ризикувати пошкодити звичний спосіб життя. Тому 20 грудня 1860 р. Південна Кароліна відокремилася, а до 1 лютого 1861 р. Ще 6 штатів - Алабама, Флорида, Джорджія, Луїзіана, Міссісіпі та Техас - також відокремилися від Союзу.

Коли 4 березня 1861 р. А. Лінкольн прийняв присягу, сім відокремлених штатів вже прийняли конституцію Конфедеративних Штатів Америки і обрали Дж. Девіса своїм президентом. Південні штати вважали, що їхні дії були законними. Але північні лідери, включаючи А. Лінкольна, категорично виступили проти виходу Півдня із Союзу. Президент стверджував, що відокремлення є незаконним і що новостворена Конфедерація не є діючою державою, що спровокувало початок війни між північними та південними штатами [42, с.52].

З початку громадянської війни президент А. Лінкольн наполягав на тому, що його головною метою було відновлення Союзу, а не скасування рабства. Однак, коли війна тривала, стало зрозуміло, що збереження США частково залежало від ліквідації рабства. Керівники адміністрації Лінкольна почали вважати, що якщо вони наголосять на скасуванні рабства як на головній

військовій меті, то вони можуть перешкодити Франції та Англії визнати Конфедерацію. І Англія, і Франція скасували рабство і, мабуть, не підтримали б країну, яка веде війну, щоб захистити рабство. Крім того, скасування рабства може дозволити півночі зруйнувати військові сили півдня, що були сильно залежні від рабської праці. Крім того проблемою для союзної армії, стали масові втечі рабів з півдня, які перебирались в різні союзні штати. Оскільки не було послідовної федеральної політики щодо втікачів, окремі командири приймали власні рішення, щодо втікачів. Деякі з них залишали рабів працювати на користь сил Союзу, а інші хотіли повернути їх власникам. Оскільки ці темношкірі люди спочатку були поневоленими на Півдні, хтось повинен був вирішити, чи стануть вони вільними, або повернуться до своїх південних господарів, як це вимагалось чинним законом. Північний генерал Б. Ф. Батлер заявив, що південні рабовласники вважали втікачів своєю власністю, і під час воєнного стану майно ворога може бути законно взято. Адміністрація Лінкольна підтримала обґрунтування Б. Ф. Батлера, і 6 серпня 1861 р. Втікачі-раби були оголошені «контрабандою війни», якщо їхня праця була використана проти сил Союзу. Таким чином, формально вони були оголошені вільними [16].

На початку 1862 р. А. Лінкольн продовжував наполягати на тому, що Громадянська війна - це боротьба за порятунок Союзу, а не за звільнення рабів. Однак громадська думка на Півночі в переважній більшості висловила за скасування рабства. У відповідь на це Конгрес почав приймати законодавство про припинення рабства. 10 квітня 1862 р. Конгрес пообіцяв фінансову допомогу будь-якій державі, яка продовжувала поступову емансипацію чорношкірих. Крім того, 16 квітня 1862 р. Конгрес скасував рабство в окрузі Колумбія та 17 липня 1862 р., через Закон про міліцію було передбачено працевлаштування темношкірих на військовій або морській службі [49, с.10].

1 січня 1863 р. Лінкольн видав Проголошення про емансипацію, проголошуючи свободу для більш ніж 3 млн. рабів. Темношкірі люди поспішили вступити на службу, почувши про проголошення. Їх приймали до цілком чорних підрозділів. До кінця весни широкомасштабний набір через Бюро кольорових

військ Міністерства війни тривав по всій Півночі та у всіх окупованих Союзом штатах Конфедерації. Хоча три мільйони рабів Конфедерації насправді були звільнені Проголошенням про емансипацію Лінкольна, їхній післявоєнний статус був невизначеним. Щоб гарантувати, що скасування не виходило за межі юридичного виклику, було розпочато внесення змін до Конституції. 18 грудня 1865 р. Державний секретар США оголосив світові, що США конституційно скасували рабство - 13 поправка була ратифікована [29].

Але життя в роки після рабства також виявилось і дуже складним. Після Громадянської війни звільнені з рабства люди були кинуті здебільшого на власні мізерні ресурси. Як правило, їм бракувало грошей, їжі, одягу та притулку. Федеральний Бюро вільних людей, створене Конгресом у 1865 р., Допомогало колишнім рабам, даючи їм їжу та знаходячи для них роботу та будинки. Бюро створило лікарні та школи, включаючи такі вищі навчальні заклади, як Університет Фіска та Інститут Хемптона . Північні благодійні установи, такі як Американська місіонерська асоціація, також допомагали звільненим. Південні штати ж запровадили, Чорні кодекси - закони, схожі на кодекси рабів, які обмежували пересування колишніх рабів, намагаючись змусити їх працювати плантаторами - часто для своїх колишніх господарів - з абсурдно низькою зарплатою. Хоча рабство було закінчено, жорстокість упереджень білої раси зберігалася. Чорні кодекси, надавали певні законні права чорношкірим, включаючи право вступати в шлюб, володіти майном та пред'являти позови в суді, але водночас забороняли темношкірим служити присяжними, давати свідчення проти білих чи служити в державних ополченнях. Чорні кодекси також вимагали від чорношкірих пайовиків та фермерів-орендарів підписувати щорічні трудові контракти з власниками земель. Якщо вони відмовлялися, їх могли заарештувати і примусово відправляти на так звані виправні роботи, які фактично заміняли, для більшості колишніх рабовласників, рабів на ув'язнених [46].

У кількох місцях на півдні США колишні раби відібрали землю у колишніх рабовласників відразу після громадянської війни. Але федеральні війська

швидко повернули землю білим землевласникам. Рух серед республіканців у Конгресі за надання землі колишнім рабам не мав успіху. Колишні раби ніколи не отримували компенсації за поневолення.

Протягом періоду Реконструкції, який тривав з 1865 по 1877 р.р., Конгрес прийняв і ввів у дію закони, які пропагували громадянські та політичні права афроамериканців на півдні. Найвизначнішими серед законів, прийнятих Конгресом, були три поправки до Конституції США: тринадцята поправка (1865) закінчила рабство, чотирнадцята поправка (1868) гарантувала афроамериканцям права американського громадянства, а п'ятнадцята поправка (1870) гарантувала чорношкірим конституційне право вибору [38].

Афро-американці активно брали на себе права, можливості та обов'язки громадянства. Під час Реконструкції 700 афроамериканських чоловіків служили на виборних державних посадах, серед них два сенатори США та чотирнадцять членів Палати представників. Ще 1300 афроамериканських чоловіків та жінок займали призначені державні посади. Але темношкіра політична влада була недовгою. Північні політики дедалі більше знаходили спільну мову з білим півднем, і вже у 1872 р. практично всі лідери Конфедерації були помилувані і знову мали змогу голосувати і обіймати державні посади. За рахунок економічного тиску та терористичної діяльності насильницьких анти-темношкірих угруповань, таких як Ку-клукс-клан, більшість афроамериканців трималися подалі від виборчих дільниць. До 1877 р., влада країни вивела з півдня останні федеральні війська, південні білі знову повністю контролювали ці території. Афроамериканці були позбавлені права голосу положеннями нових конституцій штатів, таких як ті, що були прийняті в Міссісіпі в 1890 р., а також в Південній Кароліні та Луїзіані в 1895 р. [55].

Відродження верховенства білих на Півдні супроводжувалось зростанням насильницького расового поділу. Починаючи з Теннессі в 1870 р., усі південні штати відновлювали закони, що забороняють шлюб між чорношкірими та білими. Також південні штати ухвалили так званий закон Джима Кроу, що передбачав сегрегацію майже у всіх громадських місцях. До 1885 р. Більшість

південних штатів офіційно розділили свої державні школи. Більше того, у 1896 р., підтримуючи закон Луїзіани, який вимагав сегрегації пасажирів на залізничних вагонах, Верховний суд США встановив доктрину «окремого, але рівного» [9].

У роки після реконструкції афроамериканці отримували лише невелику частку від зростаючої кількості промислових робочих місць у південних містах. І порівняно небагато сільських афроамериканців на півдні володіли власними фермами, та були в боргу перед білими поміщиками, в яких орендували землю. Інтеграція міського населення північних афроамериканців пройшло не набагато краще. Вільні робочі місця на які претендували темношкірі в основному займали європейські іммігранти. У пошуках покращення багато афроамериканців мігрували на захід. «Закони Джима Кроу» не були прийняті в північних штатах, однак темношкірі люди все ще зазнавали дискримінації на роботі або коли намагалися купити будинок чи здобути освіту. У деяких штатах були прийняті закони про обмеження виборчих прав для чорношкірих американців.

До Другої світової війни більшість афроамериканців працювали фермерами з низькими зарплатами, фабричними робітниками, або слугами у багатих білих. На початку 1940-х років робота, пов'язана з військовою галуззю, процвітала, але більшість чорношкірих американців не отримували високо оплачуваних робіт на цих підприємствах, а також не могли вступати до війська.

Після того, як тисячі чорношкірих погрожували маршем на Вашингтон з вимогою встановлення рівних прав на працевлаштування, президент Ф. Рузвельт у 1941 р. Видав розпорядження, яке відкривало робочі місця національної оборони та інші урядові програми для всіх американців незалежно від раси, віросповідання, кольору шкіри або національного походження. Чорношкірі чоловіки та жінки брали участь у Другій світовій війні, не дивлячись на сегрегацію та дискримінацію. Велика кількість чорношкірих ветеранів зустрілись з упередженнями та зневагою, повернувшись додому. Це було різким контрастом з тим, чому Америка вступила у війну проти нацистської Німеччини, а саме захисту свободи та демократії у світі [48].

Рух за громадянські права 20 століття виник, як відповідь на невиконані обіцянки емансипації, частково, як результат досвіду чорношкірих солдатів у Другій світовій війні. Афро-американці воювали в сегрегованій армії, піддаючись американській пропаганді, що підкреслює свободу, справедливість та рівність. Після боротьби в ім'я демократії в інших країнах світу багато афро-американських ветеранів повернулися до Сполучених Штатів, рішучі домогтися прав і прерогатив повного громадянства. З початком «холодної війни» президент Г. Трумен ініціював порядок денний щодо громадянських прав і в 1948 р. Видав розпорядження про припинення дискримінації у військовій галузі. Ці події допомогли створити основу для низових ініціатив щодо прийняття законодавства про расову рівність та стимулювання руху за громадянські права.

На Півдні будь-які протести ризикували бути розігнаними поліцейськими, або радикальними угрупованнями. Незважаючи на це, між 1900 і 1950 р.р., керівники громад у багатьох південних містах протестували проти сегрегації. Національна асоціація сприяння розвитку кольорових людей NAACP, провідна організація цивільних прав цієї епохи, боролася з расизмом, лобіюючи федеральне законодавство про боротьбу з лінчуванням та оскаржуючи закони про сегрегацію в суді [39].

Після Другої світової війни розпочався великий поштовх до припинення сегрегації. NAACP виріс з 50 тисяч до 500 тисяч членів. Найбільший успіх руху відбувся в 1954 р. У справі Браун проти Ради освіти Верховний суд США постановив неконституційним окремі школи для чорношкірих та білих людей. Це глибоко шокувало багатьох південних білих людей. Ради білих громадян, до яких приєдналися видатні громадяни, проросли по всьому Півдні. Вони пообіцяли, що інтеграція ніколи не відбудеться. У цій атмосфері народилися соціальні протести руху за громадянські права. Оскільки південна влада активно чинила опір розпорядженням судів про десегрегацію, деякі лідери Руху за громадянські права звернулися до прямих дій та ненасильницької громадянської непокорі. Правозахисники розпочали бойкот автобусів Монтгомері в 1955 р, після того, як Р. Паркс відмовилася звільнити своє місце в автобусі для білої

людини. Мартін Лютер Кінг-молодший виступив лідером бойкоту, який став першою масовою прямою акцією сучасного Руху за громадянські права та створив шаблон для зусиль активістів по всій країні [50].

Бажаючи продемонструвати прихильність руху за громадянські права та мінімізувати расову напруженість на Півдні, президент Д. Ейзенхауер підписав закон про громадянські права 1957 р., Перше велике законодавство про громадянські права після Реконструкції. Це дозволяло федеральне переслідування тих, хто намагався перешкодити комусь брати участь у голосуванні. Він також створив комісію для розслідування фальсифікацій виборців [22].

Незважаючи на певні успіхи, чорношкірі американці все ще відчували відверті упередження у своєму повсякденному житті. 1 лютого 1960 р. четверо студентів коледжу виступили проти сегрегації в Грінсборо, штат Північна Кароліна, коли вони відмовились залишити обідній стіл Вулворта без свого замовлення. Протягом наступних кількох днів сотні людей приєдналися до їхньої справи в тому, що стало відомим як сидіння в Грінсборо. Після того, як деяких заарештували та звинуватили у незаконному проникненні, протестуючі розпочали бойкот усіх сегрегованих закладів харчування, поки власники не змінять свою позицію. Спільними зусиллями активістів було проведено мирні сидіння та демонстрації у десятках міст та допомогло запустити Студентський ненасильницький координаційний комітет, щоб заохотити всіх студентів долучитися до руху за громадянські права. Це також привернуло увагу молодого випускника коледжу С. Кармайка, який приєднався до SNCC протягом «літа свободи» 1964 р. для реєстрації виборців чорношкірих у Міссісіпі. У 1966 р. С. Кармайка став головою SNCC, виголосивши свою знамениту промову, в якій він започаткував фразу «Чорна сила» [15].

Хоча фактична фраза «Чорна сила» не стала широко застосовуватися до 1966 р., ідеї, що лежать в основі Чорної сили, не були новими. Ще в 1940 р. А. Рендольф, афро-американський активіст праці, закликав провести марш на Вашингтон, щоб здійснити тиск на президента Франкліна Д. Рузвельта, щоб

заборонити расову дискримінацію у федеральній зайнятості. А. Рендольф задумав марш як «всенегрівський рух», який прищепить «почуття самостійності» і «зруйнує рабську психологію та комплекс неповноцінності у темношкірих». Хоча сам А. Рендольф уникав чорного націоналізму, цілі самостійності та расової гордості стали б ключовими компонентами ідеології Чорної влади [39].

4 травня 1961 р. 13 учасники групи «Freedom Rides» - 7 темношкірих та 6 білих активістів - сіли на автобус «Грейхаунд» у Вашингтоні, вирушаючи в автобусний тур на південь Америки на знак протесту проти відокремлених автовокзалів. Активісти перевіряли чи виконується рішення Верховного суду 1960 р., яке визнало неконституційним відокремлення міждержавних транспортних засобів [30, с.14].

Зіткнувшись із насильством як з боку поліцейських, так і білих протестуючих, «Freedom Rides» привернув увагу світової громадськості. 24 травня 1961 р. група «Freedom Rides» дійшла до міста Джексон. Незважаючи на зустріч із сотнями прихильників, група була заарештована за проникнення в місто яке призначене лише для білих осіб і засуджена до 30 днів ув'язнення. Адвокати Національної асоціації сприяння розвитку кольорових людей оскаржили це рішення у Верховному суді США, який скасував засудження. Сотні нових активістів були залучені до справи, і поїздки тривали. Восени 1961 р. під тиском адміністрації Дж. Кеннеді Міждержавна комісія з торгівлі видала розпорядження, що забороняють сегрегацію в міждержавних транзитних терміналах [15, с.3].

У 1963 р. М.Л. Кінг оголосив, що Південно-християнську лідерську конференцію «SCLC» відправляється до Бірмінгема, штат Алабама, для підтримки інтеграції громадських та комерційних об'єктів, які всупереч розпорядженням Верховного суду Бірмінгем закриті свої громадські парки, басейни та поля для гольфу, а не інтегрував їх [54].

Під час мітингу мирні демонстранти, зустріли натовпи розлюченого білого населення разом з якими, був і начальник місцевої поліції. День за днем все

більше демонстрантів, включаючи М.Л.Кінга, кидали до в'язниці. Через місяць афро-американська молодь у віці від 6 до 18 років почала масово виходити на демонстрації. Їх теж затримували, а коли в'язниці заповнили, їх утримували у шкільних автобусах та мікроавтобусах. У міру того, як демонстрації розвивались, поліцейським не залишилося місця для розміщення в'язнів. Силовики використовували поліцейських собак та пожежні рукави високого тиску, для розгону дітей з демонстрації. У міру посилення напруги керівники міст та підприємств поступились. Вони погодились десегрегувати державні установи, найняти чорношкірих службовців та звільнити всіх людей, які перебувають у в'язниці [19].

Насильство в Бірмінгемі та інших містах на Півдні спонукало адміністрацію Дж. Кеннеді діяти. Він запропонував законопроект про громадянські права, який забороняв сегрегацію в державних закладах та дискримінацію при працевлаштуванні. Законопроект викликав суперечки між північними та південними членами Конгресу. У відповідь лідери громадськості організували масовий марш на Вашингтон, 28 серпня 1963 р. сотні тисяч американців поїхали до столиці країни, щоб підтримати законопроекти про громадянські права. Мирний марш завершився мітингом, де лідери громадянських прав вимагали рівних можливостей для працевлаштування та повного виконання конституційних прав расових меншин. Мартін Лютер Кінг виголосив свою знамениту промову «У мене є мрія». Це надихнуло тисячі людей збільшити свої зусилля та тисячі інших людей приєднатися до руху за громадянські права [43].

Після багаторічного лобіювання активістів на користь всеохоплюючого законодавства про громадянські права, в червні 1964 р. був прийнятий Закон про громадянські права 1964 року. Хоча президент Дж. Кеннеді направив законопроект про громадянські права до Конгресу в 1963 р., до березня у Вашингтоні, законопроект зупинився в Комітеті судової влади через тактику розширення південних сегрегаційних сенаторів, таких як Дж. Істленд, демократ з Міссісіпі. Після вбивства президента Кеннеді в листопаді 1963 р. Його наступник Л.Б. Джонсон надав першочергове значення ухваленню

законопроекту. Період після введення в дію Закону про громадянські права 1964 р. Засвідчив спротив реалізації його заходів. Дж. Уоллес, губернатор сегрегації Алабами, продемонстрував яскраві результати на президентських праймеріз 1964 р. Його кампанія в значній мірі спиралася на антиінтеграційну риторику та викрикувала втрату «традиційних» американських цінностей, попереджаючи про піднесення нового соціального консерватизму [4].

Також жорстокі побиття та вбивства захисників цивільних прав після прийняття Закону про громадянські права радикалізували деяких чорношкірих активістів, які скептично ставилися до ненасильницької та інтеграційної тактики та почали застосовувати більш радикальний підхід. 7 березня 1965 р. Шістсот активістів вирушили маршем від Сельми, до Монтгомері, щоб мирно протестувати проти продовжуваних порушень громадянських прав афроамериканців. Коли вони дійшли до мосту Едмунда Петтуса через річку Алабама, сотні депутатів та військових напали на них із сльозогінним газом, нічними паличками та електричними кормами для худоби. Подія, яку преса охрестила «Кривава неділя» трансливалося по телебаченню і розпливалося по перших шпальтах газет та журналів, вражаючи та жахаючи американську громадськість. Кривава неділя активізувала активістів за громадянські права, які зібрались проти Сельми, вимагаючи федерального втручання та висловлення солідарності з учасниками акцій. Президент Л.Б. Джонсон швидко переконався в необхідності додаткового законодавства про громадянські права [26].

Через тиждень після Кривавої неділі Л. Б. Джонсон повідомив націю, що він направляє новий законопроект про права голосу до Конгресу, і він закликав Конгрес проголосувати законопроект у законі. Законопроект заборонив податок на опитування, тести на грамотність та інші практики, які фактично заважали південним чорношкірим брати участь у голосуванні. Він уповноважив генерального прокурора США направляти федеральних чиновників на південь для реєстрації чорношкірих виборців на випадок, якщо місцеві реєстратори не дотримуються закону, а також уповноважив федеральний уряд контролювати вибори в округах, які позбавили права голосу афроамериканців. Закон про

виборчі права 1965 р. трансформував моделі політичної влади на півдні. До середини 1966 р. понад півмільйона південних чорношкірих зареєструвались для голосування, а до 1968 р. майже чотириста чорношкірих людей були обрані на державні посади [14].

Коли афроамериканці приєдналися до Демократичної партії, багато білих жителів півдня почали переходити до республіканців. «Південна стратегія» Р. Ніксона, покликана перевести білих південців до Республіканської партії, пришвидшила цю тенденцію. З масовим голосуванням афроамериканців деякі південно-демократи, як Дж. Уоллес, почали проливати свою сегрегаційну риторику і намагалися апелювати до чорношкірих виборців. На федеральному рівні президент Л. Б. Джонсон призначив першого чорношкірого члена кабінету Роберта К. Вівера керівником Департаменту житлового будівництва та містобудування, а в 1967 р. Т. Маршалла призначив першим афроамериканським суддею Верховного суду [32].

Загалом можна говорити про те, що практика ненасильницьких акцій протесту з боку громадянського суспільства США, що виступали проти расової дискримінації, приносили поступові зрушення у законодавстві країни, зокрема скасування сегрегації та надання громадянських прав. А регулярні насильницькі дії проти активістів з боку білого населення та поліцейських, викликали обурення, як з боку населення США так і з боку інших держав, що фактично змушувало владу держави приймати рішучі рішення з протидії насильству та расової нетерпимості з боку, як населення так і державних інститутів.

РОЗДІЛ 2 ПРИКЛАДНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ПРОЦЕСУ БОРОТЬБИ З РАСОВОЮ ДИСКРИМІНАЦІЄЮ В США

2.1 Передумови й обставини об'єктивного та суб'єктивного характеру, що зумовили загострення проблеми боротьби з расизмом в США

Расова дискримінація в США існувала з самого заснування держави. Суспільство, засноване білими людьми, які відрізняються за своїм національними і релігійними ознаками, сильно відрізнялося своїм ставленням до інших груп. Основними жертвами расової дискримінації стали «не білі» корінні жителі - індіанці і темношкірі-раби, тобто афроамериканці. Законодавчо цивільні права поширювалися тільки на біле населення. Але, незважаючи на це, непротестантське біле населення - італійці, іспанці, французи, греки, частина німців, голландців, ірландці, поляки, євреї - ставали жертвами ксенофобії з боку протестантів на побутовому рівні. Їх протестантське більшість вважала «чужими білими». До другої половини 19-го століття, в США на державному рівні було дозволено рабовласництво. Після завершення громадянської війни, яка була спричинена зокрема через суперечку північних та південних штатів стосовно саме рабовласницької політики країни, заборона рабства була закріплена, 13-ою поправкою до Конституції США, що набула чинності 18 грудня 1865. Однак вирішивши питання рабовласництво поступово виникла проблема з расовою сегрегацією, її існування було закріплено рішенням Верховного суду США 1896 р., який затвердив принцип «Роздільне, але рівне» по відношенню до співіснування темношкірого і білого населення країни. Афроамериканці залишалися громадянами другого сорту, що обмежені в усіх правах - політичних, соціальних, економічних. Афроамериканці отримували гіршу освіту, жили в гетто, заробітна плата була вдвічі менша, ніж у білих працівників, також у них були відсутні виборчі права [4, с.25].

Десятиліття за десятиліттям темношкірі американці намагалися йти в ногу зі своїми білими співгромадянами, але незважаючи на свої зусилля, постійно опинялися на кілька кроків позаду. Навіть коли афроамериканці здобувають

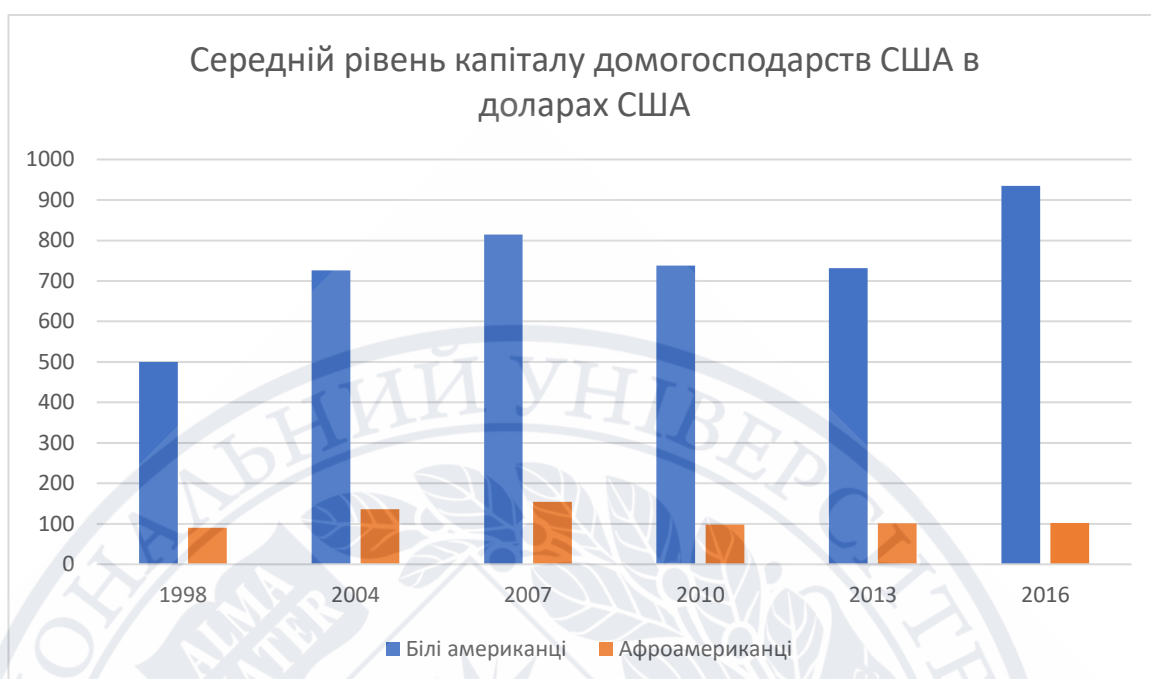

вищу освіту, купують житло чи отримують хорошу роботу, вони все ще відстають від білого населення за рівнем достатку. Більше того, розбіжність у ставленні до білих та чорношкірих американців майже завжди можна простежити за державною політикою, яка неявно або явно дискримінує чорношкірих американців. За даними Центру з контролю та профілактики захворювань, наприклад, темношкірі матері та діти помирають із непропорційно вищими показниками, ніж їхні білі колеги, незалежно від рівня їх доходу [25]. Дослідники припускають, що головною причиною цього є саме расизм, який породив відокремлені райони з меншим числом лікарень, вищим рівнем хронічних захворювань та нерівним доступом до медичної допомоги.

Для подолання расизму Дж. А. Пауеллом була розроблена теорія цілеспрямованого універсализму, вона зосереджувалась на виконанні цільових стратегій для досягнення загальнолюдських цілей. Теорія стверджує, що єдині універсальні підходи не принесуть змін і, в багатьох випадках, посилять поточний розрив. Наприклад, Закон про федеральну допомогу від шосе 1956 р. Федеральні кошти були спрямовані на будівництво автомобільних доріг по всій країні та створення передмість. Така ініціатива, хоча і вважалась загально вигідною, на практиці ще більше закріпилась сегрегація оскільки передмістя вважались елітними районами і дозволити собі там мешкати могли лише заможні, переважно білі американці [36]. Подібним чином, після Другої світової війни Міністерство у справах ветеранів США допомогло мільйонам американських ветеранів придбати житло та здобути освіту. Ця політика була розроблена з урахуванням расової та гендерної нейтральності, але на практиці непропорційно більше допомагала білим чоловікам [13].

Стійкий розрив у статках до расових статків залишає афроамериканців у економічно нестабільній ситуації та створює порочний цикл економічної боротьби. Відсутність достатнього фінансового забезпечення означає, що темношкірі є менш економічно стабільними, а отже, не в змозі накопичувати статки з часом.

Таблиця 2.1

Подібно до розриву у накопиченні статків. Згідно з доповіддю Інституту економічної політики США за 2016 р., різниця в доходах чорношкірих та білих зростає. Так у 1979 р., чорношкірі чоловіки заробляли на 22% менше, ніж білі чоловіки, але до 2015 р. чорношкірі заробляли уже на 31% менше. Автори звіту відзначають, що наприкінці 20 ст. заробітна плата чорношкірих жінок досягла рівня, рівного заробітній платі білих жінок, але до 2015 р. Розрив зріс до 20% [59].

Крім того, чорношкірі частіше залишаються безробітними, ніж білі. У 2010 р., після Великої рецесії, чорне безробіття збільшилось до 16 відсотків, тоді як біле безробіття досягло трохи менше 9 відсотків. Навіть коли рівень чорного безробіття досягнув найнижчих показників, він був приблизно вдвічі більшим за рівень безробіття серед білих.

Результати досліджень Інституту економічної політики, та Федерального резервного банку Сан-Франциско, припускають, що невизначені або незрозумілі фактори, що відіграють певну роль у чорно-білих розривах у доходах та зайнятості, включають дискримінацію у сфері зайнятості, слабе застосування антидискримінаційних законів або расові відмінності у неспостережуваних

рівнях кваліфікації - на відміну від вимірюваних факторів, таких як освіта чи досвід роботи [59].

Більше того, нещодавній аналіз дослідників з Північно-Західного та Гарвардського університетів та Університету Мічиганського інституту соціальних досліджень показав, що рівень расової дискримінації при наймі на роботу мало змінювався з часом. Автори дослідження виявили, що в середньому білі заявники отримують на 36% більше зворотних дзвінків, ніж темношкірі із подібною кваліфікацією.

Є кілька потенційних причин, чому чорношкірі мають вищий рівень безробіття і отримують нижчу заробітну плату, ніж білі. Як зазначається у звіті Інституту економічної політики, темношкірі борються з дискримінацією на ринку праці, яку важко виміряти отже, на них суттєвіше впливають негативні економічні шоки. Наприклад, між 1996 і 2000 р.р., коли економіка наближалася до повної зайнятості, різниця в доходах та зайнятості між чорношкірими та білими зменшилася. Коли в 2007-2009 р.р., сталася Велика рецесія, темношкірі зазнали більш негативного впливу і протягом довшого періоду намагались повернутися до своїх дорецесійних зарплат і рівня зайнятості [18, с.25].

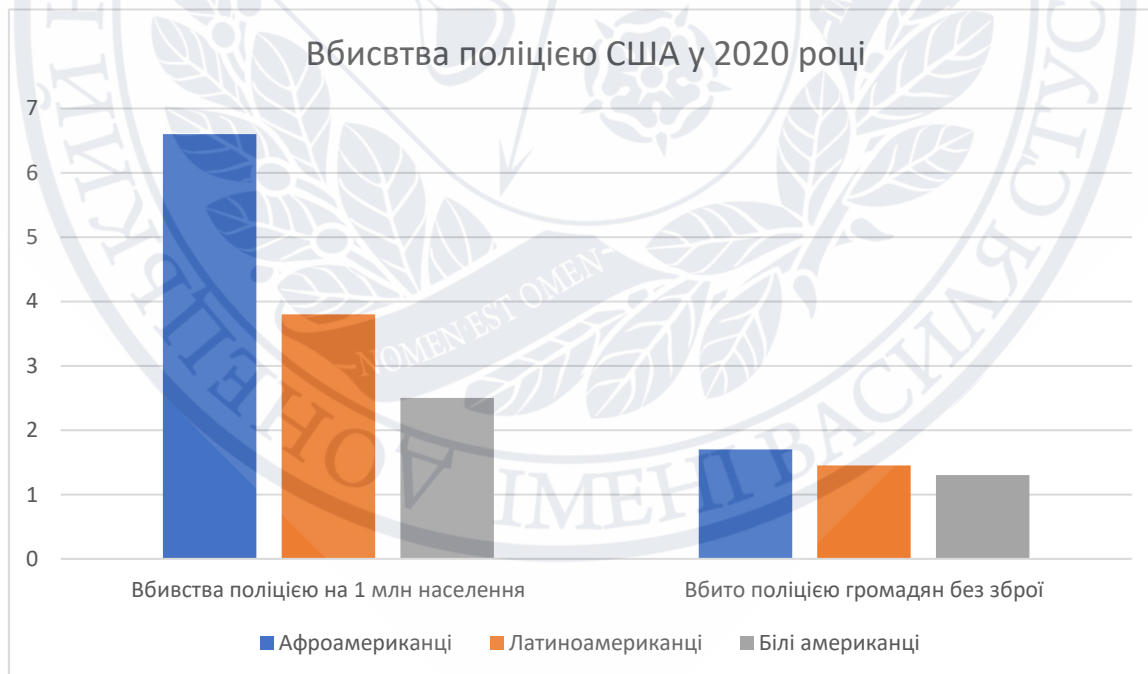
Розбіжності в зайнятості насправді можуть бути недооцінені, оскільки вони не враховують велику кількість чорношкірих, на яких негативно вплинула система кримінального судочинства, яка націлювалась на кольорові спільноти. Аналіз 2016 Washington Post виявив, що якщо особи, які перебувають у в'язниці, будуть включені до офіційного рівня безробіття, то показник серед чорношкірих чоловіків зросте з 11% до 19%. Також, згідно дослідження чорношкірі чоловіки мають у шість разів більшу ймовірність ув'язнення, ніж білі чоловіки, що є результатом державної та місцевої політики, яка прямо чи опосередковано сприяла масовому ув'язненню та надкриміналізації населення в кольорових спільнотах [37].

На сучасному етапі розвитку держави проблема расової дискримінації пов'язана з певними стереотипами та упередженнями стосовно расової належності людини, у 90-х в США стала популярною теорія про те, що нібито

виросло ціле покоління здебільшого темношкірих неповнолітніх злочинців – які вчиняють насильницькі злочини без жодних докорів сумління. Автором терміна був академік Дж. Діюліо, який у 1996 р. назвав так неповнолітніх злочинців «настільки імпульсивних, настільки безкорисливих, що вони можуть вбити, зґвалтувати, покалічити, навіть не задумуючись» [47]. І хоча автор згодом спростував свою заяву, юристи швидко взяли її собі на озброєння. Як наслідок, багато підлітків засудили на довічні ув'язнення без права дострокового звільнення. 66% арештованих неповнолітніх були темношкірими. До того ж, дослідження 2015 р. показало, що відсоток ув'язнення афроамериканців без права на дострокове звільнення був навіть вищим навіть за середній відсоток арешту чорних. За останніми даними, афроамериканці опиняються за ґратами в п'ять разів частіше, ніж білі американці, і в два рази частіше, ніж латиноамериканці. У 2018 р. афроамериканці становили близько 13% всього населення США, але серед ув'язнених їх було більше 30% [6].

Таблиця 2.2

Проблема жорстокості поліції по відношенню до темношкірого населення, є однією з ключових у сучасній історії США, оскільки 28% від убитих поліцією в 2020 р., незважаючи на те, що вони становлять лише 13% від усього населення.

Також дослідження діяльності поліції США показали, що чорношкірих людей частіше затримують за порушення правил дорожнього руху, так одне з останніх досліджень Стенфордського університету, проведене у 2020 р., проаналізувало 100 мільйонів зупинок дорожнього руху поліцейськими департаментами США та виявило, що чорношкірі водії мають приблизно 20% більшу ймовірність бути зупиненими, ніж білі водії. Дослідження також виявило, що після зупинки чорношкірих водіїв обшукували вдвічі частіше, ніж білих водіїв, хоча статистично рідше вони мали при собі нелегальні предмети [33].

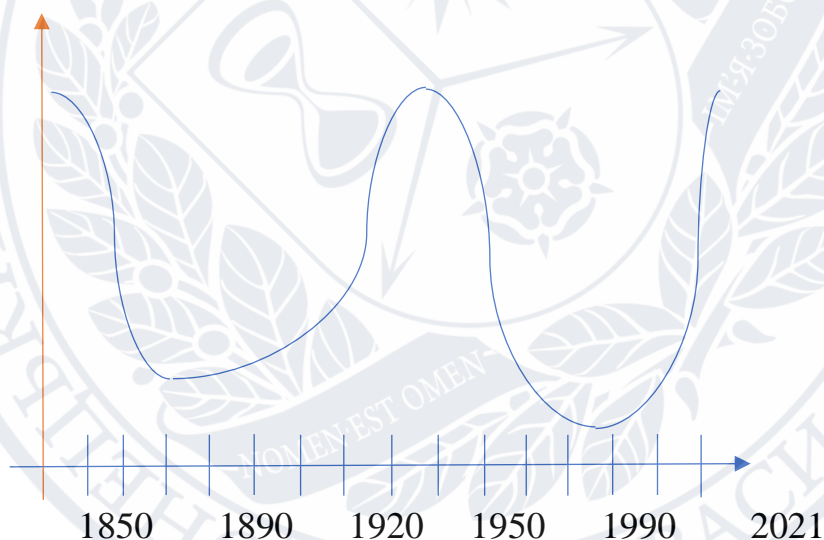
Міжособистісні та міжгрупові конфлікти в США, останніми роками загострювався ще й через, наступні події по-перше прихід до влади Д.Трампа, який часто спекулював на темах расової, етнічної та статевої рівності, що в свою чергу викликало ріст невдоволення з боку расових меншин. По-друге, останніми роками активно розвивалась тема антибілого расизму, як поступове обмеження можливостей для білого населення через більшу фінансову, соціальну та державну підтримку кольорового населення у вигляді різноманітних програм, квотування, матеріального забезпечення. Завдяки тому, що європейські та американські ЗМІ приділяли, чималу увагу цьому питанні, поступово зростало невдоволення серед білого населення США [3].

У 2020 р. пандемія COVID-19 загострила проблеми в державній системі охорони здоров'я, що загостило расові проблеми. Заходи, вжиті на час пандемії, такі як закриття організацій і введення режимом карантину, призвели до втрат роботи мільйонами американців, що також вплинуло на стабільність системи. Ключовою подією, яка спричинила 25 травня 2020 р. було вбито Дж. Флойд. Відеозапис події широко поширилася в ЗМІ, і 26 травня 2020 р., на наступний день після загибелі Дж. Флойда, в Міннеаполісі пройшли протести, тисячі людей зібралися на автобусній зупинці, де він загинув, і встановили саморобний меморіал. Поступово протести охопили кожен штат США, президент Д.Трамп був скептично налаштований, щодо протестувальників та неодноразово погрожував, встановити порядок за допомогою військових, що призвело до зростання напруги та невдоволення діями президента. У відповідь на протести

деяких влади штатів і місцева влада запровадила зміни в роботу поліції. Губернатор Каліфорнії Г. Ньюсом запропонував заборонити використання деяких задушливих прийомів, а поліцейський департамент Міннеаполіса їх повністю заборонив.

В ході протестів лунали заклики урізати фінансування поліції. Частково в результаті цього в Остіні, столиці Техасу, скоротили бюджет поліції на 150 мільйонів доларів, близько однієї третини; з них 80 мільйонів були перенаправлені іншим державним установам, які будуть виконувати цивільні функції, що раніше виконувалися поліцією. Інавгурація 20 січня 2021 р. новообраного президента Д.Байдена, стабілізувало систему та перейшла у фазу порядку.

Схема 2.1 -демонструє періоди загострення та стабільності протестних настроїв США пов'язаних з расовою дискримінацією

Після початку масових протестів в США, під гаслом «Black Lives Matter» американські ЗМІ та аналітичні центри провели низку опитування основною метою, яких було з'ясувати ставлення американців до протестних рухів.

Згідно з опитуванням, проведеним виданням The Washington Post і Школою Шара (Schar School) 2-7 червня, більшість американців підтримує протести: 87% прихильників демократів, 76% партійно нейтральних людей і 53% прихильників

республіканців. При цьому 64% засуджують дії Д. Трампа по вирішенню конфлікту [41].

При цьому за даними опитувань від компанії Civis Analytics, за перші два тижні протестів підтримка руху Black Lives Matter американським суспільством виросла настільки ж, як за попередній 21 місяць, і в цілому з 2012-2019 р.р., «громадську думку про питання расової та кримінальної справедливості стабільно рухається до лібералізму».

За даними опитування, проведеного Інститутом Геллапа з 23 червня по 6 липня, 65% американців підтримують протести, в тому числі 92 афроамериканців і 59 білих американців, 95% прихильників демократів, 69% партійно нейтральних людей, але лише 22% прихильників республіканців. При цьому 21% американців вважають, що протести сильно (a lot) змінили їх погляди на расову справедливість, 33% - що вони змінилися трохи (a little), 47% - що їх погляди зовсім не змінилися (not at all) [57].

За даними опитування, проведеного 4-10 червня 2020 р. дослідницьким центром Pew Research Center, серед будь-якої з основних етнічних груп США більшість людей підтримує рух Black Lives Matter. Так, серед білих американців рішуче підтримують (strongly support) рух 31% людей, а помірно підтримують (somewhat support) - 30%, всього - 60%, серед афроамериканців - 71% рішуче, 15% помірно і 86% всього, а в цілому по суспільству - 38% рішуче, 29% помірно і 67% всього [28].

Кожен з етапів активізації процесу боротьби проти расової дискримінації змушував політичну владу США до прийняття відповідних рішень які б пом'якшували дискримінацію у її проявах, так у 1865 р. конгресом США була прийнята 13-та поправка до конституції, що скасовувала рабовласницький лад у країні, але водночас створила конституційну основу для оренди ув'язнених. Фермери та бізнесмени повинні були знайти заміну робочій силі після того, як їх раби були звільнені. Деякі південні законодавчі органи взяли Чорні кодекси, щоб обмежити вільне пересування чорних і змусити їх працювати на білих. Наприклад, в декількох штатах чорношкірим чоловікам було заборонено

змінювати роботу без дозволу свого роботодавця. У разі визнання винним в неробстві темношкірого могли ув'язнити, вони також отримували вирoki за різні дрібні правопорушення, іноді вигадані. Штати почали здавати в оренду робочу силу ув'язнених на плантації та інші об'єкти, які потребують робочих руках, оскільки звільнені раби намагалися піти і працювати на себе. Це надало штатам нове джерело доходів у ті роки, коли вони були в скрутному фінансовому становищі, а орендарі отримували прибуток від використання примусової праці за ставками нижче ринкових.

Після другого етапу активізації, що відбувався у 1955-1967 р.р., у 1964 р. був прийнятий Закон про громадянські права який зробив незаконним дискримінацію на основі ознак раси, кольору шкіри, статі або етнічної приналежності. Закон забороняє нерівні вимоги до виборців, а також расову сегрегацію в школах, громадських місцях і на роботі. У 2020 р. в результаті масових акцій протесту, у червні Демократична партія висунула Законопроект про правосуддя імені Джорджа Флойда, що пропонує реформу поліції, спрямовану на збільшення її підзвітності, боротьбу з надмірною використанням сили і расовими забобонами. Законопроект був прийнятий Палатою представників і відкинутий Сенатом, контрольованим Республіканською партією. Аналогічно, запропонований республіканцями законопроект був заблокований в Палаті представників, контрольованої демократами [23].

16 червня президент Д. Трамп підписав указ про реформу поліції, яка повинна мотивувати поліцейські департаменти набирати співробітників з місцевих жителів районів, зменшити застосування поліцейського насильства і поставити в пріоритет використання соціальних працівників, співробітників психіатричних лікарень замість поліцейських. Також цим указом була створена загальнонаціональна база даних поліцейських, які застосовували надмірну насильство [27].

Можна зробити висновок про те, що головною мірою чинниками які провокують активізацію боротьби з расовою дискримінацією темношкірих

американців є їх економічна, інституційна та соціальна дискримінація, яка проявляється у різних формах повсякденного життя, як то отримання нижчої заробітної плати афроамериканцями, можливість накопичення матеріальних статків темношкірими сім'ями чи здатність участі в загальнодержавних програмах. Крім того вагомим подразником, для темношкірого населення є поліція США, за допомогою розширення прав та збільшення фінансування якої, влада штатів намагається вирішувати соціальні проблеми, що з рештою призводить до росту насильства з боку поліції та росту недовіри до правоохоронної системи держави.

2.2 Аналіз динаміки основних показників об'єкта, виявлення загальних тенденцій.

Під час локдауна, введеного в США на тлі пандемії COVID-19, зникла більшість ознак повсякденного життя. При цьому фундаментальні і структурні проблеми в країні нікуди не поділися. Одна з них - укорінений в системі расизм, проявів якого було досить. Так лютому 2020 р. в мережі інтернет з'явилося відео вбивства молодого чорношкірого американця А. Арбері зі штату Джорджія, застреленого під час пробіжки двома білими. Пізніше з'явилося ще одне відео на якому було зафіксовано, як біла жінка в парку Нью-Йорка погрожує дзвінком в поліцію темношкірому чоловікові, а потім, зателефонувавши туди, заявляє, що афроамериканець загрожує її життю. При цьому чоловік жодним чином їй не погрожував. Він прогулювався парком і спостерігав за птахами, а до жінки звернувся з проханням взяти на поводок її собаку, як того вимагали правила парку [10].

Ще одним наслідком систематичного расизму став той факт, що смертність від COVID-19 серед кольорового населення в США непропорційно вище, ніж

серед білих американців. При цьому акції протесту проти обмежувальних заходів в ряді штатів США влаштовували білі демонстранти: вони захоплювали регіональні адміністративні центри, кричали на поліцейських, погрожували їм і навіть плювали в них - і правоохоронні органи затримували їх з крайньою обережністю.

Резонансні випадки, такі як вбивство Флойда, широко висвітлюються в ЗМІ, але проблема стоїть ширше - в США поліція в принципі схильна до силових і довільним методам, які не обов'язково закінчуються смертельним результатом і отримують широкий розголос, але від цього не стають менш згубними і поширеними, особливо коли мова йде про афроамериканців, відзначає Human Rights Watch. Дослідження показують, що поліцейські застосовують силу до чорношкірих набагато частіше, ніж до білих, включаючи з використанням електрошокерів, службових собак, кийків і рукоприкладства. По усій території США поліція виступає в ролі інструмента в руках влади міст та штатів, які кидають поліцію на вирішення таких питань, як вживання наркотиків, безпритульність населення, психічні розлади і бідність замість того, щоб вирішувати ці соціальні, проблеми через фінансування соціальних служб. Нездатність або небажання переносити акцент на прямі рішення і фінансування, разом з одночасним збільшенням силового реагування влади на криміналізацію бідності, зростання соціальної нерівності десятиліттями посилює класовий розрив в Америці, першими жертвами якого стають темношкірі і незаможні [58].

Незадоволені таким станом справ в країні громадяни всіх кольорів шкіри виходять протестувати проти поліцейського свавілля і нерівності, що є його початковою причиною. Поліція за вказівкою місцевої влади часто відповідає на протести незаконним застосуванням сили, провокуючи ескалацію протистояння і непотрібні жертви.

Головною проблемою американського суспільства є значний економічний розрив між темношкірим та білим населенням США. Так у 2019 р. Середній дохід домогосподарств чорношкірих у Сполучених Штатах становило 24 100

доларів Отже, типова темношкіра сім'я мала 12,7% доходу від типової білої сім'ї, яка отримувала на 165 000 доларів більше.

Величезна нерівність чорно-білих статків не є нічим новим у США. Така тенденція зберігалась століттями і виявляється у послідовних національно репрезентативних даних щонайменше останні три десятиліття. Розрив між чорно-білими домогосподарствами, знову збільшився у другій половині 2020 р., коли пандемія та глибока рецесія набрали сили, особливо завдаючи шкоди темношкірим американцям. Темношкірі домогосподарства мали більше покладатися на свої заощадження, щоб покрити як послуги у галузі охорони здоров'я, так і економічні наслідки скорочень робочих місць, ніж білі домогосподарства. Всього за кілька місяців пандемії середнє багатство домогосподарств кольорового населення зростало повільніше, ніж домогосподарств білих [7].

Низький достаток серед багатьох темношкірих американців робив їх особливо вразливими до безлічі ризиків локдауну. Чорношкірі працівники частіше втрачають роботу, навіть коли вони стикаються з більшими ризиками для здоров'я. Вони працювали на робочих місцях із більшим ризиком впливу корона-вірусу і жили в громадах із слабшою інфраструктурою охорони здоров'я. Коли ризики та витрати зростали, вони швидко зазнали більших матеріальних труднощів. Голод, загроза виселення чи вилучення майна та неможливість сплатити рахунки були більш поширеними серед чорношкірих домогосподарств, ніж серед білих. Більше двох третин - 68,1% - темношкірих сімей, які втратили роботу під час пандемії, зазначили, що вони не можуть дозволити собі всю необхідну їжу, стикаються з виселенням. Під час пандемії постраждали всі типи сімей, але темношкірі сім'ї ще більшою мірою, оскільки у них менше заощаджень [20].

У 2019 р. Центр американського прогресу запросив низку провідних національних експертів з питань расизму та багатства приєднатися до Національної консультативної ради з усунення прогалини чорно-білого багатства, щоб викорінення цієї расової нерівності стало актуальною політичною

метою для наступної адміністрації президента та визначити кроки, необхідні для його здійснення. Ця група взяла участь у річному обговоренні, керуючись наступними принципами: [21]

- Матеріальне забезпечення має вирішальне значення для економічної безпеки населення, їх економічних можливостей, захисту від економічних криз та доступу до політичної влади.
- Великий і стійкий дисбаланс у стані білих і кольорових доходів впливає із багатовікової політики, яка систематично не дає можливості чорношкірим американцям накопичувати, підтримувати та передавати матеріальні статки.
- Успішна політика - як окремо, так і в поєднанні з іншими - повинна мати великий масштаб, щоб вирішити проблему усунення чорно-білого економічного розриву.
- Політичні втручання повинні бути зосереджені на скасуванні експлуатації та дискримінації чорношкірих американців.
- Політика, яка врешті-решт усуне диспропорцію багатства, повинна забезпечити матеріальні активи та зменшення боргу для сімей темношкірих.
- В процесі усунення матеріального розриву необхідним буде, виходити за рамки простого забезпечення більшою кількістю фінансів афроамериканців. Політика також повинна забезпечити, щоб структури, що підтримують зростання статків серед афроамериканців, мали рівний та ефективний результат.

Процес боротьби з расовою дискримінацією в США, проходить у вигляді моделі життєвого циклу, яка має 5 фаз кожна з яких відповідає певному проміжку часу та подіям, які в ньому відбуваються.

Схема 2.2

У контексті боротьби з расовою дискримінацією в США можна говорити про те що, фаза народження руху «Black lives matter» відбулась у 2013 р., як реакція на виправдання «громадського патрульного», який вбив темношкірого підлітка, тому що той видався йому підозрілим. Рух став більш масовим в 2014 р. під час вуличних демонстрацій, викликаних смертю двох афроамериканців: М. Брауна і Е. Гарнера. У фазу повноцінного становлення рух перейшов у 2015 р., воно почало грати важливу роль в протестах проти поліцейського насильства і расизму. Пік активності відбувався у 2020 р., після загибелі афроамериканця Джорджа Флойда від рук білого поліцейського Д. Шовін, почалися масові протести, в яких брало участь 15-26 мільйонів чоловік, імовірно стали найбільшими протестами в історії США. Більшість протестів були мирними - за даними ACLED, в 93% північноамериканських протестів учасники не вдалися до насильства чи іншої деструктивної діяльності. Спостерігалися окремі протести, які переросли в зіткнення з поліцією, грабежі, підпали автомобілів, вандалізм щодо історичних пам'яток, але такі відбулися менш, ніж 10% від усіх місць, де пройшли мирні протести, і були переважно обмежені окремими кварталами, а не поширені по цілому місту [24].

Завдяки тому, що наближувались президентські вибори, та ряд політиків висловились з критикою, щодо позиції керівництва держави, Д.Трамп, який був скептично налаштований проти мітингувальників, пішов на поступки підписавши указ про реформу поліції. Після входження на посаду президента США Дж. Байдена, модель життєвого циклу перейшла у фазу спадання або занепаду, оскільки новий очільник держави засуджував расизм, і пообіцяв суттєві зміни в процесі боротьби з ним. Однак слід зауважити, що подія яка відбулась 6 січня 2021 р., натовп протестуючих, які підтримують спроби президента США Д. Трампа скасувати результат президентських виборів 2020 р., «штурмувала» Капітолій США. Продемонструвала, що існують праворадикальні сили, які проти рівності темношкірих з білими, а тому владі необхідно здійснити великий об'єм роботи задля втілення реальної рівності усіх американців.

Прихильники руху «Бугалу бойз», «Three Percenters», «Proud Boys», «Oath Keepers», «Groyper», націонал-анархісти, неоконфедерати були присутні на штурмі або носили символи і спорядження з емблемами під час нього; деякі учасники також носили неонацистський одяг, в тому числі сорочку з відсиланням до концентраційного табору Освенцем-Біркенау і його девізу «робота робить тебе вільним». Члени Націоналістичного соціального клубу, вуличної неонацистської банди, докладно розповіли про свою участь в штурмі і заявили, що ці дії були «початком Білої революції в Сполучених Штатах» [35].

Таким чином можна говорити про те, що в історії США відбулись три життєві цикли, процесу боротьби з расовою дискримінацією, кожен з яких у фазі занепаду, давав поштовх до народження наступного циклу. Сучасні події в США спровокували, до протестних рухів у інших країнах, що мають подібні проблеми, зокрема паралельно з протестами в США, проходили багатотисячні мітинги у Великій Британії, Франції, Бельгії населення, яких також піддається расовій дискримінації, крім того в Австралії на поверхню вийшла проблема корінного населення, яке також піддається дискримінації.

Сценарії розвитку подій

Сценарій 1- У разі продовження роботи з расовою дискримінацією лише на законодавчому рівні у вигляді, законів, постанов та поправок до конституції, то фактично подолати будь-яку нерівність незалежно від того економічна вона чи соціальна, лише прийняттям відповідних нормативних документів неможливо. Оскільки расова дискримінація, залишиться на міжособистісному рівні, стосунки будуватимуться на упередженнях та стереотипах.

Сценарій 2- Актуалізація суспільно важливих тем на передодні виборів до державних інститутів влади, завжди був ефективним інструментом здобуття електоральної підтримки та наповнення передвиборчих фондів кандидатів, збереження питання у напів вирішеній стадії, буде вигідне великій кількості політиків оскільки, можливість час від часу посмикування за нитки історичної пам'яті суспільства дозволить отримувати політичну вигоду.

Сценарій 3- Початок боротьби з расовою дискримінацією з боку держави, на базових рівнях таких, як освіта, охорона здоров'я, економічне забезпечення. Ліквідація глибинної расової нерівності за допомогою програм, які були б специфічно орієнтовані на боротьбу з наслідками системного расизму, та його попередження. Перегляд розмірів фінансування силових структур штатів, та перерозподіл коштів на користь структур соціального спрямування.

Найбільш перспективним сценарієм розвитку процесу боротьби з расовою дискримінацією з боку держави є останній сценарій, який дозволить поступово, та ефективно усунути проблему расової нерівності в державі. Дослідження Human Rights Watch демонструють, що освітня та здорова є найактуальнішими сферами з яких необхідно подолати расову дискримінацію, згідно з офіційною статистикою, темношкірі хворіють і вмирають частіше, ніж білі, а якісна освіта є надто дорогою для більшої кількості темношкірого населення, забезпечення рівності в доступі до якісного освітнього процесу та медичного обслуговування, відіграють важливу роль в соціально-політичній стабільності суспільства.

Забезпечення рівності прав та можливостей в державі ускладнене, низкою внутрішніх проблем держави серед яких економічна нерівність та зростання

матеріального розриву між забезпеченою частиною громадян США та тими хто перебуває за межею бідності, протягом 2014-2020 р.р., прослідковується чітка тенденція збільшення доходу у багатих та зменшення у бідного населення. Яскраво прослідковується нерівність також у ставленні до темношкірого населення у галузях освіти, медичного обслуговування та відносинах з поліцією, так лише незначна частина темношкірого населення отримує якісну освіту та має високі показники успішності в школі. Під час пандемії COVID-19, смертність темношкірого населення значною мірою перевищує смертність серед білих. Більше 25% щорічно вбитих поліцією становлять темношкірі, незважаючи на те, що відносно всього населення США темношкірі становлять всього 13%. Такі тенденції підтверджують гіпотезу: «Чим більша нерівномірність в суспільстві тим не минучішим є активізація протестних рухів».

Зайняття посади президента Дж. Байденом, посприяла зниженню градусу напруги в суспільстві, значною мірою це пов'язано з великими очікуваннями від нової влади, яка пообіцяла зміни у внутрішній політиці держави зокрема і в боротьбі з расовою дискримінацією, але задля ефективного впровадження внутрішніх змін, владі необхідно враховувати досвід іноземних держав які зустрічались з проблемою расової нерівності, покрокове забезпечення установлення економічної, правової та міжособистісної рівності забезпечать ефективність внутрішньої політики по боротьбі з системним расизмом.

Загалом можна сказати, що за всю історію боротьби з расовою дискримінацією в США відбулось три етапи активізації соціально-політичних рухів метою, яких було встановлення рівноправності усіх громадян США. В результаті кожної з хвиль приймалися важливі політичні рішення які поступово урівнювали права та можливості всіх груп населення та сприяли зменшенню соціальної напруги в державі. Можна зробити висновок, що активізація рухів відбувалась у періоди політичної та економічної кризи в країні, та посилювалась зовнішніми впливами чи світовими тенденціями, які демонстрували значний рівень соціального розриву між різними групами населення США.

ВИСНОВКИ

Расова дискримінація головна проблема багатьох багатонаціональних держав світу, в США історія расизму та боротьби з ним розпочалась з моменту заснування держави, дискримінація від якої страждало кольорове населення держави проявлялась в різних формах. Тому в результаті проведеного нами дослідження були розглянуті такі аспекти процесу боротьба за рівноправність, як теоретичні обґрунтування расизму у вигляді теорій та концепцій багатьох американських дослідників 19 століття, також частина першого розділу була присвячена дослідженню етнометодології, а саме - короткому опису основних її положень та методів завдяки яким і було виявлено основні, але часто непомітні елементи расової дискримінації в американському суспільстві. Крім того було розглянуто етнокультурну політику США у 20 столітті та сучасних теорій подолання нерівноправності у суспільстві, що перебувають у стані практичного втілення.

У роботі було виділено основні фази та специфіка політичного процесу боротьби з расовою дискримінацією через розгляд історичної складової та використання моделювання до вивчення політичних процесів, так протягом 1865-2020 р.р. відбулось три хвилі активізації боротьби з расовою дискримінацією в США, які відповідають моделі хвильової динаміки, моделі життєвого циклу та синергетичній моделі організації системи. Перша хвиля відбувалась у вигляді громадянської війни, яка стала наслідком внутрішнього розколу населення та штатів держави, причиною розколу населення став аболіціоністський рух, що зародився в північних штатах, як реакція на скасування рабовласництва у європейських країнах. Друга хвиля відбувалась після закінчення Другої світової війни, головною причиною активізації стало економічна криза та невдоволення внутрішньою політикою держави, яка воювала з нацистською Німеччиною, та на думку громадян кардинально від неї не відрізнялась. Третя хвиля відбулась у 2020 році, як реакція населення знову ж таки на внутрішні негаразди країни: економічна криза, надмірне насильство з

боку поліції, соціальна нерівність. Всі хвилі мають схожі причини (соціальна нерівність населення, високий рівень насильства), протікання (у вигляді просвітництва для населення, протестів та судових позовів з боку громадських організацій) та наслідки (часткове виконання вимог громадянського суспільства для зменшення соціальної напруги, збереження та отримання додаткової електоральної підтримки з боку населення).

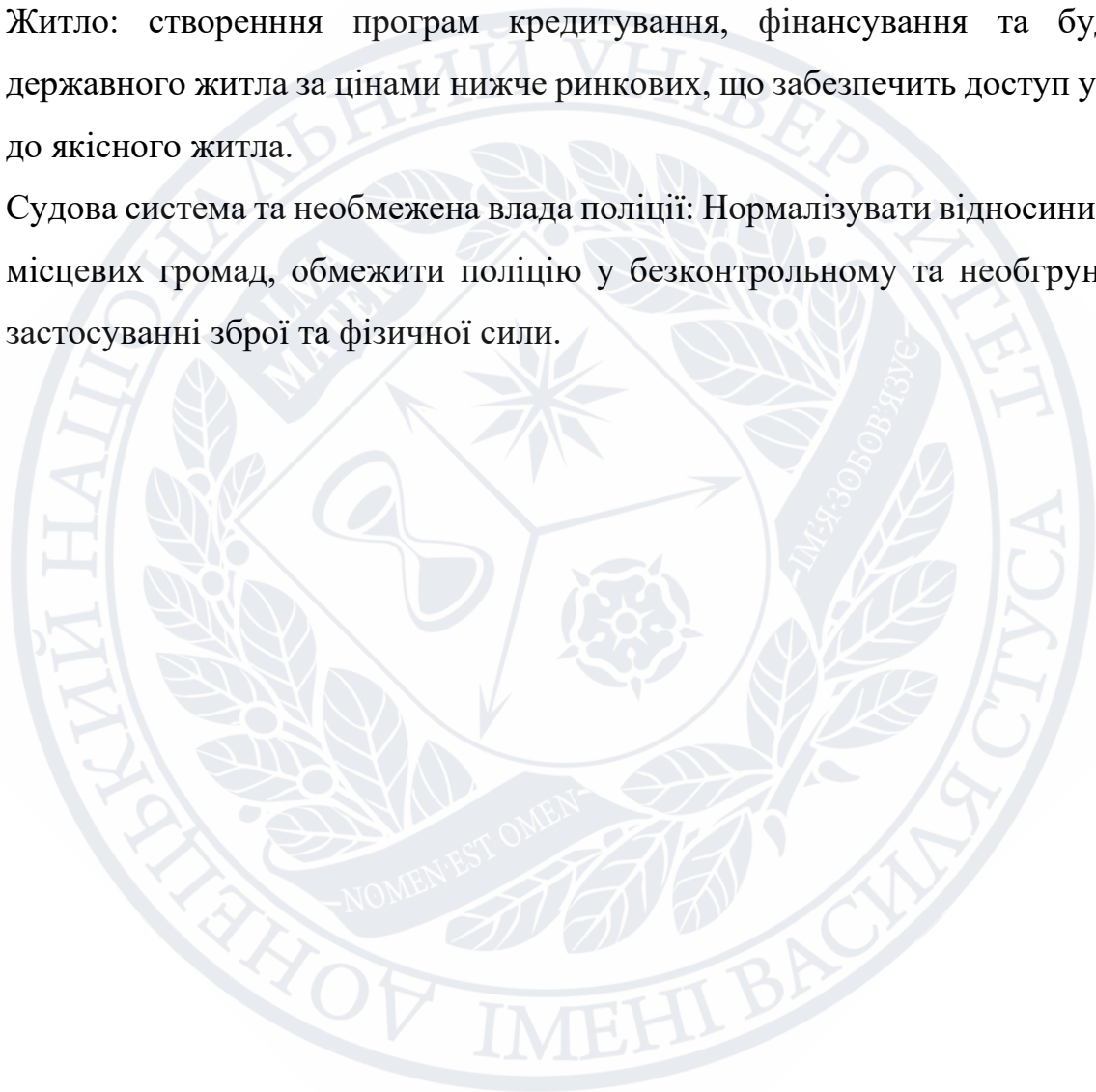
Загалом можна говорити про те, що держава намагається реалізовувати політику забезпечення рівності умов для усіх груп населення, але темпи та результати внутрішньої політики США, не задовольняють більшу частину громадян. Існування в суспільстві угруповань, рухів, та окремих публічних діячів які мають право-радикальне спрямування та загострюють проблему расового домінування білого населення, що періодично провокує соціально-політичну нестабільність в середині держави та сприяє, більш активній та рішучій діяльності з боку законодавчих інститутів США, але забезпечення реальної рівності громадян лише за допомогою прийняття нормативних документів є безуспішним.

Можна зробити висновок про те, що великий і стійкий дисбаланс у стані білих і кольорових доходів та соціального становища, впливає із багатовікової державної політики, яка систематично обмежувала можливості чорношкірих американців накопичувати, підтримувати та передавати матеріальні статки. Тому для викорінення інституційної, соціальної та етнічної дискримінації темношкірого населення державі необхідно врахувати наступні рекомендації в розробленні державних програм:

- Успішна політика - як окремо, так і в поєднанні з іншими - повинна мати великий масштаб, щоб вирішити проблему усунення чорно-білого економічного розриву.
- Політичні втручання повинні бути зосереджені на скасуванні експлуатації та дискримінації чорношкірих американців.
- Розвиток дітей та молоді: Забезпечити доступ до ресурсів, необхідних для повноцінного виховання дітей.

- Економічний розвиток та робочі місця: Створення економічних можливостей та достатньої кількості вакансій, доступних для всіх груп населення. Створення сприятливого клімату для малого та середнього бізнесу, а не лише для монополістів.
- Охорона здоров'я та соціальні послуги: допомога в отриманні доступу до медичного страхування та доступного обслуговування всього населення.
- Житло: створення програм кредитування, фінансування та будівництва державного житла за цінами нижче ринкових, що забезпечить доступ усіх людей до якісного житла.
- Судова система та необмежена влада поліції: Нормалізувати відносини поліції та місцевих громад, обмежити поліцію у безконтрольному та необґрунтованому застосуванні зброї та фізичної сили.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамова С. Ю. Африка: четыре столетия работорговли: М.: Наука, 1992. 295 с.
2. Гарфинкель, Г. Исследования по этнометодологии: Пер. с англ. З. Замчук, Н., Питер. 2007. 335 с.
3. Кондратьева-Сальгеро Е. «Антибелого расизма нет, потому что быть не может». Газета «Взгляд». URL: <https://vz.ru/opinions/2018/8/24/938555.html> (Дата звернення: 12.04.2021)
4. Куропятник Г. П. Вторая американская революция. Москва, 1961. с.127
5. Лейпхарт А., «Демократия в многосоставных обществах», сравнительное исследование. 1997., с.290
6. Макарова, Е. Трифонова: СПб.: Питер, 2007. 336 с.
7. Медушевский Н.А., Шабанова А.Д., Антонова Т.Е. Проблемы дискриминации афроамериканцев в современных США. Теории и проблемы политических исследований. 2020. Том 9.
8. Мирдал Г. Американська дилема: проблема негрів та сучасна демократія . Нью-Йорк: Harper & Bros. (1944).
9. Осипов Ю. Джимкроуизм. Отв. ред. С. Л. Кравец; Рос. акад. наук. М.: Большая Рос. энцикл., 2004. с. 1005.
10. Рудь І., Протестний рух у США: політичне підґрунтя та наслідки для майбутніх президентських виборів
URL: http://www.nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4925 (Дата звернення: 14.04.2021)
11. Согрин В. Мир американских рабовладельцев: Кэлхун, Фицхью и другие. *Новая и новейшая история*. 1990. № 5. С. 67-81.
12. Abizeid .M Podcast: Targeted Universalism, with John A. Powell URL: <https://belonging.berkeley.edu/whobelongs/tu> (дата звернення: 25.04.2021)
13. Angela Hanks, Danyelle Solomon, and Christian E. Weller, Systematic Inequality

- URL:<https://www.americanprogress.org/issues/race/reports/2018/02/21/447051/systematic-inequality> (Дата звернення: 15.03.2021)
14. Ari Berman, Give Us the Ballot: The Modern Struggle for Voting Rights in America (New York: Farrar, Straus, and Giroux, 2015).
  15. Arsenault, Raymond (2006). Freedom Riders: 1961 and the Struggle for Racial Justice. Oxford Press.
  16. Benjamin F. Butler URL: <https://www.britannica.com/biography/Benjamin-F-Butler> (Дата звернення: 15.03.2021)
  17. Blight, David W. (2001) Passages to Freedom: The Underground Railroad in History and Memory.
  18. Cherrie Bucknor, “Black Workers, Unions, and Inequality” (Washington: Center for Economic and Policy Research, 2016)
  19. Children have changed America before, braving fire hoses and police dogs for civil rights. The Washington Post. March 23, 2018.
  20. Christian E. Weller and Lily Roberts, Eliminating the Black-White Wealth Gap URL:<https://www.americanprogress.org/issues/economy/reports/2021/03/19/497377/eliminating-black-white-wealth-gap-generational-challenge/> (Дата звернення: 21.03.2021)
  21. Christian E. Weller, Connor Maxwell, and Danyelle Solomon, Simulating How Progressive Proposals Affect the Racial Wealth Gap, URL:<https://www.americanprogress.org/issues/race/reports/2019/08/07/473117/simulating-progressive-proposals-affect-racial-wealth-gap/> (Дата звернення: 07.04.2021)
  22. Civil Rights Act of 1957. URL: http://crdl.usg.edu/events/civil_rights_act_1957 (Дата звернення: 16.03.2021)
  23. Claudia Grisales, House Approves Police Reform Bill, But Issue Stalled Amid Partisan Standoff URL:<https://www.npr.org/2020/06/25/883263263/house-approves-police-reform-bill-but-issue-stalled-amid-partisan-standoff> (Дата звернення: 19.03.2021)

- 24.CONFLICT PULSE, URL: <https://acledata.com/conflict-pulse/> (Дата звернення: 13.04.2021)
- 25.Data and Statistics.
URL:<https://www.cdc.gov/reproductivehealth/maternalinfanthealth/index.html>
(Дата звернення: 08.04.2021)
- 26.David J. Garrow, Protest at Selma: Martin Luther King, Jr. and the Voting Rights Act of 1965 (New Haven, CT: Yale University Press, 2015).
- 27.David Jackson, Donald Trump to sign order to encourage police to limit deadly force URL:<https://www.usatoday.com/story/news/politics/2020/06/15/donald-trump-sign-order-encourage-police-limit-deadly-force/3192024001/> (Дата звернення: 17.04.2021)
- 28.Deja Thomas and Juliana Menasce Horowitz, Support for Black Lives Matter, URL:<https://www.pewresearch.org/fact-tank/2020/09/16/support-for-black-lives-matter-has-decreased-since-june-but-remains-strong-among-black-americans/> (Дата звернення: 28.03.2021)
- 29.Emancipation Proclamation. URL: <https://www.history.com/topics/american-civil-war/emancipation-proclamation> (Дата звернення: 26.03.2021)
- 30.Freedom Rides Archived July 7, 2010, at the Wayback Machine – Civil Rights Movement Archive
- 31.Garfinkel, Harold. Studies in ethnomethodology. — Prentice-Hall, 1967.
- 32.Gary May, Bending Toward Justice: The Voting Rights Act and the Transformation of American Democracy (Durham, NC: Duke University Press, 2014).
- 33.George Floyd: How are African-Americans treated under the law?, URL:<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-52877678> (Дата звернення: 13.04.2021)
- 34.Glazer N. We Are All Multiculturalists Now [Text] / Glazer N. Cambridge (MA) : Harvard University Press, 1997. P. 10.

35. Hate symbols and extremist groups URL:
<https://www.businessinsider.com/hate-symbols-and-extremist-groups-at-the-us>
 (Дата звернення: 26.03.2021)
36. Implementing Targeted Universalism, Case Study.
 URL:<https://belonging.berkeley.edu/implementing-targeted-universalism> (Дата звернення: 12.03.2021)
37. Jeff Guo, America has locked up so many black people it has warped our sense of reality,
 URL:<https://www.washingtonpost.com/news/wonk/wp/2016/02/26/america-has-locked-up-so-many-black-people-it-has-warped-our-sense-of-reality/> (Дата звернення: 22.03.2021)
38. John Hope Franklin and Evelyn Brooks Higginbotham, From Slavery to Freedom: A History of African Americans (New York: McGraw Hill, 2011), 551.
39. Kenneth R. Janken, The Civil Rights Movement. URL:
<http://nationalhumanitiescenter.org/tserve/freedom-1917beyond/essays/crm.htm> (Дата звернення: 03.04.2021)
40. Lam-Hine T., Implementing Targeted Universalism URL:
<https://belonging.berkeley.edu/implementing-targeted-universalism> (дата звернення: 23.04.2021)
41. Lois Beckett, US policing, URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2021/jan/13/us-police-use-of-force-protests-black-lives-matter-far-right> (Дата звернення: 05.04.2021)
42. McPherson, James, in Gabor S. Boritt, ed. Lincoln, the War President, pp. 52–54.
43. Michael E. Eidenmuller. American Rhetoric: The Power of Oratory in the United States
44. Michael Johnson, Teaching about Slavery
 URL:<https://www.fpri.org/article/2008/08/teaching-about-slavery/> (Дата звернення: 23.03.2021)

45. Morton S. G. *Crania Americana; or, A Comparative View of the Skulls of Various Aboriginal Nations of North and South America*:
URL:<http://chnm.gmu.edu/egyptomania/scholarship.php>
[p?function=detail&articleid=4](http://chnm.gmu.edu/egyptomania/scholarship.php?function=detail&articleid=4). (Дата звернення: 13.03.2021)
46. Paul Harris, *The Observer American civil war*
URL:<https://www.theguardian.com/world/2012/jun/16/slavery-starvation-civil-war> (Дата звернення: 23.04.2021)
47. Priyanka Boghani, *They Were Sentenced as “Superpredators.”*
URL:<https://www.pbs.org/wgbh/frontline/article/they-were-sentenced-as-superpredators-who-were-they-really/> (Дата звернення: 25.04.2021)
48. *Prohibition of Discrimination in the Defense Industry*
URL:<https://www.archives.gov/historical-docs/todays-doc/?dod-date=625> (Дата звернення: 03.03.2021)
49. Pulling, Sr. Anne Francis. "Images of America: Altoona, 2001, 10.
50. Rosa Louise Parks Biography URL:<http://www.rosaparks.org/biography/> (Дата звернення: 15.03.2021)
51. Sarah Kendzior, *How do you become “white” in America?* URL:
<https://thecorrespondent.com/5185/how-do-you-become-white-in-america/1466577856645-8260d4a7> (Дата звернення: 10.03.2021)
52. Sutton, Robert K. (2017). *Stark Mad Abolitionists: Lawrence, Kansas, and the Battle Over Slavery in the Civil War Era*. Skyhorse Publishing. p. 5.)
53. *Tennessee Constitution, 1834* URL:
<https://cdm15138.contentdm.oclc.org/digital/collection/tfd/id/495> (Дата звернення: 15.03.2021)
54. *The Birmingham Campaign* Archived June 15, 2009, at the Wayback Machine – Civil Rights Movement Archive
55. *The Civil War Era* URL:<https://www.britannica.com/topic/African-American/The-Civil-War-era#ref285189> (Дата звернення: 28.03.2021)
56. Tinker I. *Nationalism in a Plural Society. The case of American Negro*. P. 112.

- 57.US CRISIS MONITOR, URL: <https://acleddata.com/special-projects/us-crisis-monitor/> (Дата звернення: 27.03.2021)
- 58.US: Address Structural Racism Underlying Protests, URL: <https://www.hrw.org/ru/news/2020/06/02/375314> (Дата звернення: 12.03.2021)
- 59.Valerie Wilson and William M. Rodgers III, “Black-White Wage Gaps Expand with Rising Wage Inequality.” URL:<https://www.epi.org/publication/black-white-wage-gaps-expand-with-rising-wage-inequality/> (Дата звернення: 13.03.2021)

